

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทนี้จะกล่าวถึงสภาพบริบทและกฎระเบียบของชุมชนที่จะนำไปสู่กระบวนการก้าวสู่ความเป็นชุมชนเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองของชุมชนศาลือโคก ดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของชุมชน
2. พัฒนาการของชุมชน
3. ลักษณะทางกายภาพ
4. โครงสร้างของชุมชน
5. สมาชิกในชุมชน
  - 5.1 การเข้ามาเป็นสมาชิก
  - 5.2 วิธีเข้ามาเป็นสมาชิก
  - 5.3 วิถีชีวิตของสมาชิก
  - 5.4 การสิ้นสุดความเป็นสมาชิก

1. ประวัติความเป็นมาของชุมชน

ชุมชนศาลือโคกตั้งอยู่ที่ตำบลโคกเค็ด อำเภอสทิงพระ จังหวัดนครศรีธรรมราช แต่เดิมพื้นที่นี้เป็นป่าช้า ซึ่งชาวบ้านช่วยกันถางเพื่อใช้เป็นที่สำหรับเผาศพและทิ้งขยะ

ต่อมามีนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ชั้นปีที่ 3 ผู้หนึ่ง ได้มีโอกาสฟังเทศน์จากพระรุดงค์ แล้วเกิดความศรัทธา นำมาทดลองปฏิบัติตามแล้วเกิดความชอบ ความศรัทธา จึงได้ตัดสินใจบวชเรียนที่วัดแห่งหนึ่ง ส่วนทางบ้านเริ่มสังเกตเห็นว่าลูกไม่กลับบ้าน ไม่มาเอาสตางค์จึงเริ่มสงสัย ได้ไปไต่ถามเพื่อนร่วมห้องก็รู้ว่าลูกไปปฏิบัติธรรม พ่อแม่ก็เสียใจ แต่ไม่ยากขัดศรัทธา ดังนั้นจึงได้พาลูกมาบวชเรียนกับท่านสมณะโพธิรักษ์ได้รับฉายานามว่า สิกขาวิโร ดั่งบอกเล่าของไปซึ่งเป็นคนวัด กล่าววว่า

“ที่แรกเลยมันเป็นป่าช้า มีอยู่คนเดียวก็เลยพระอโคกก็รุดงค์มาที่ไพศาลี แล้วก็มีคนที่นี่เรียนหนังสืออยู่ที่ท่านสิกขาวิโร ท่านเรียนหนังสืออยู่ธรรมศาสตร์ เมื่อท่านมาเจอพระ แม่ก็หลงเสียว่าลูกเรียนก็ได้รับปริญญาแล้ว จะจบแล้วใช่ไหมอะ ก็เลยปนว่าลูกไม่เห็นมาหา ไม่เห็นมาเอา

สดางค์ มาเอาอะไรเลย ก็หายไปเลย พอสืบก็รู้ว่าไปปฏิบัติธรรมเสียแล้วก็เลยเสียใจร้องไห้ก็เลยพาบวชที่พระอโศกท่านพระโพธิรักษ์" (ไป บุตรพริง, 15 สิงหาคม 2548)

เมื่อได้บวชอย่างเต็มรูปแบบแล้ว ท่านสิกขาวิโรได้ปฏิบัติธรรมตามแนวคิด วิธีการของชาวอโศกมาสักระยะเวลาหนึ่ง เริ่มออกธุดงค์เรื่อยมา กระทั่งมาถึงจังหวัดนครสวรรค์ เขตอำเภอไพศาลี ตำบลโคกเตี้ย ท่านได้พักปักกลด เมื่อผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านเห็นจึงนำอาหารมาถวายให้ท่าน ท่านก็ได้เทศน์ให้ชาวบ้านฟัง ทำให้ชาวบ้านเกิดความศรัทธา และรวมกลุ่มกันพัฒนาเป็นชุมชนสาธิตอโศกต่อไป ดังคำกล่าวของมือมันซึ่งเป็นสมณะรองหัวหน้าชุมชน กล่าวว่า "ท่านเดินธุดงค์มาที่ไพศาลี มากางกลดได้ต้นไม้ใหญ่ นะ ตอนนั้นมีแต่ผู้เฒ่าผู้แก่เห็นเข้าเขาก็เอาอาหารมาถวาย ก็ศรัทธา มีคนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ" (มือมัน บุรณะกาล, 15 สิงหาคม 2548)

2. พัฒนาการของชุมชน

ความศรัทธาในแนวคำสอน คำแนะนำของพระสิกขาวิโร ทำให้เกิดการก่อร่างสร้างตัวความเป็นชุมชน กล่าวก็คือ เมื่อ พ.ศ. 2519 เริ่มต้นจากผู้เฒ่าผู้แก่ซึ่งมีแกนนำ 2-3 คน ช่วยกันบูรณะพื้นที่เพื่อใช้สำหรับเป็นที่อยู่อาศัยให้ท่าน เมื่อมีผู้คนมาฟังเทศน์ ฟังธรรมมากขึ้น แกนนำเหล่านี้จึงได้รวบรวมทรัพย์สิน สิ่งของต่าง ๆ เพื่อนำมาสร้างเป็นกุฏิให้ท่านอยู่อย่างถาวร เรียกว่า พุทธสถานสาธิตอโศก ดังคำบอกเล่าของไปซึ่งเป็นคนวัด กล่าวว่า "ที่แรก ๆ ที่เราทำกันก็มีแม่ ลุงตม และนายสม ตอนนี้อยู่ที่ลูกกลับไปอยู่ไหนแล้วมาช่วยกันทำโน่นทำนี่ตั้งเป็นวัดพุทธสถานสาธิต" (ไป บุตรพริง, 15 สิงหาคม 2548)

เมื่อผู้คนที่มิจิตศรัทธาและอยากจะเข้ามาอยู่ใกล้ชิดท่านจึงได้รวบรวมทรัพย์สินอีกครั้งหนึ่งมาซื้อพื้นที่จำนวน 4 ไร่ 2 งาน นำมาจัดแบ่งขายให้กับผู้ที่มีจิตศรัทธาให้ได้เข้ามาอยู่และเริ่มปลูกสร้างบ้านเรือน สร้างศาลาเพื่อใช้สำหรับการแสดงธรรมเรียกว่า หมู่บ้านพุทธธรรม ดังคำบอกเล่าของถนอมรัตน์ซึ่งเป็นคนวัด กล่าวว่า "พอมีคนมากขึ้นเราก็ซื้อตรงนี้ประมาณ 4 ไร่ สองงาน ประมาณนี้แหละเป็นที่ของชุมชนเอง เพราะตรงนั้นเราปลูกอะไรไม่ได้มากมาย ถ้าเกิดเขาจะเอาคืนได้แล้วเราก็เลยมาสร้างศาลาและแบ่งขายให้คนที่เขารวยมาก ๆ เขาอยากอยู่ใกล้วัดเขาก็มาซื้อกันปลูกบ้านกันตรงนี้แหละที่เห็นเป็นหมู่บ้านพุทธธรรม" (ถนอมรัตน์ พุกกะนัตถ์, 14 สิงหาคม 2548)

เงื่อนไขการเข้ามาอยู่ในชุมชนจะต้องได้รับการตรวจสอบสุขภาพ ถึงศีล 5 เป็นอย่างต่ำ ละอบายมุข บริโภคอาหารมังสวิรัต เป็นต้น ส่วนบ้านที่ทำการปลูกสร้างจะไม่มีสิทธิยกให้ผู้อื่นแม้แต่ทายาทและญาติพี่น้องของตนเอง ถ้ามีคุณสมบัติไม่พร้อมหรือไม่ได้รับการอนุญาตจากชุมชน ดังคำบอกเล่าของเกื้อพุทธซึ่งเป็นสมณะหัวหน้าชุมชน กล่าวว่

“ก่อนเข้ามาเราต้องตรวจเลือดก่อน เป็นโรคหรือเปล่า ถ้าพูดถึงการสร้างบ้านจัดสรรนั้น มันไม่ยากหรอกมีทุนก็สร้างขึ้นมา สร้างบ้านขึ้นมา คนจะมาอยู่มีอยู่มีเงินจ่ายให้ กฎเกณฑ์เขาก็ไม่เข้มงวดอะไรมากมาย แต่ความเป็นชุมชนของชาวอโคกไม่ใช่ว่ามีเงินจะมาอยู่ได้ไม่ใช่เนะ คนจะมาอยู่เป็นสมาชิกของชุมชนหรือจุดไหนก็แล้วแต่ของชาวอโคก จะต้องมีความสัมพันธ์อย่างน้อย ถึงศีล 5 ละอบายมุข ไม่ทานเนื้อสัตว์ และกฎเกณฑ์ของชุมชนพื้นที่ที่รวมตัวกันชื่อคุณไม่มีสิทธิไปขายให้คนนอกที่ไม่มีคุณสมบัติ ในที่สุดเป็นทหาญของคุณคุณก็ไม่มีสิทธิจะเอาเขามาอยู่หรือขายให้เขา ถ้าคุณสมบัติเขาไม่พร้อม ถ้าคุณขายให้ใครไม่ได้ขายให้ส่วนกลาง ส่วนกลางจะซื้อ” (เกื้อพุทธ ชินธโร, 15 สิงหาคม 4548)

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อมีการพัฒนาขึ้นตามลำดับ กระทั่งเข้าสู่ พ.ศ. 2523 ได้เกิดปัญหากับชาวบ้าน กล่าวคือ ชาวบ้านบางส่วนไม่เห็นด้วยกับแนวทางพระพุทธศาสนาดังกล่าว จึงเกิดการต่อต้าน ขับไล่ไม่ให้ก่อตั้งและพัฒนาพื้นที่ต่อไปได้ ขณะเดียวกันได้เกิดปัญหากับเกษตรกร ทำให้เกิดการต่อสู้กันในชั้นศาล ได้ข้อสรุปว่าต้องเปลี่ยนจากพระสงฆ์มาเป็นสมณะแทน

ดังนั้นสมณะและชาวบ้านที่มีจิตศรัทธาจึงมาช่วยกันคิด วิเคราะห์แก้ไขปัญหาในพื้นที่ ได้ผลสรุปที่ว่า จะต้องช่วยอธิบายให้ชาวบ้านได้เข้าใจในแนวทางพระพุทธศาสนาดังกล่าว ดังคำบอกเล่าของเกื้อพุทธซึ่งเป็นสมณะหัวหน้า กล่าวว่

“ปัญหาจากสังคมภายนอกก็มีอย่างมาอยู่ใหม่ ๆ นี้ไม่เข้าใจว่าเรามาทำอะไร ทำไมทำไม่เหมือนเขา เขาก็ตั้งข้อรังเกียจถึงกับขับไล่ก็มีนะ มาเชิญออกไปก็มี 2523 เขามาเชิญให้ออกจากตรงนี้ไปเลย และเราก็มีปัญหาเกี่ยวกับเกษตรกรผู้กันด้วยไฉน เราต้องเปลี่ยนจากพระมาเป็นสมณะแทน แต่เราก็บอกว่าเราไม่ได้มาทำชัวนะ เราก็อยู่พิสูจน์ให้เขาเห็นว่าเราไม่ได้มาทำชั้ว ทุกวันนี้ปัญหาก็กหมดไป แก้ปัญหาให้คนภายนอกได้เข้าใจ คือพิสูจน์สัจจะให้เขาเห็น ว่าเรามาทำดี” (เกื้อพุทธ ชินธโร, 15 สิงหาคม 2548)

ปัญหาดังกล่าวหมดไปจึงหันกลับมาพัฒนาหมู่บ้านพุทธธรรมต่อ ซึ่งได้เห็นความสำคัญการบริโภคอาหาร จึงได้ใช้พื้นที่เล็ก ๆ ทำการขุดสระน้ำเพื่อใช้สำหรับทำการเพาะปลูกพืชผักสวนครัว แต่ไม่เพียงพอต่อความต้องการการบริโภคของสมาชิกในชุมชนได้ ชุมชนจึงได้จัดซื้อพื้นที่เพิ่มเติมซึ่งได้

จัดแบ่งการใช้ประโยชน์ คือ จัดตั้งฐานกสิกรรมอย่างเต็มรูปแบบ จัดตั้งฐานกะปิ ฐานโรงจักร จัดตั้งฐานสมุนไพร และอื่น ๆ พัฒนาขึ้นตามลำดับ ดังคำบอกเล่าของมือมันซึ่งเป็นสมณะรองหัวหน้าชุมชน กล่าวว่า “เราก็มาร่วมกันทำต่อ ชุดสระน้ำ อะไรที่เราไม่มีกินเราก็มารสร้างงานที่สร้างขึ้นมานั้นเป็นอาชีพทั้งนั้นเรามาช่วยกันปลูกข้าว ปลูกอะไรกัน ตั้งฐานงานตั้งต่าง ๆ ตั้งฐานกะปิ เพื่อเก็บไว้กินกัน เหลือเราก็ให้” (มือมัน บุรณะกาล, 15 สิงหาคม 2548)

เมื่อผลผลิตพอกิน พอใช้ ได้ขยายเข้าสู่สังคมภายนอกด้วยการทำค้าตามตลาดนัด เมื่อจำหน่ายผลผลิตได้และมากขึ้น จึงเริ่มปิดหลักการค้ำหน้าชุมชนด้วยการสร้างร้านใจฟ้า สหกรณ์บุญนิยมบริเวณด้านหน้าของชุมชน เป็นรายได้ให้กับชุมชนเพื่อให้ชุมชนเกิดความมั่นคงและจัดสรรให้กับสมาชิก ดังคำบอกเล่าของไปซึ่งเป็นคนวัด กล่าวว่า “เราช่วยกันทำ แบ่งกันกิน มันก็เหลือเราก็คิดที่จะทำอย่างไรจะจะมีรายได้ เอะเราเลยรวมพวกผัดนี้ไปขายที่ตลาดโน้น มันขายดีเราก็ก็นำมาสร้างของเราที่หนูเห็นนะข้างหน้าเป็นร้านใจฟ้า เราขายที่เราทำกันขึ้นมาและมีน้ำมันที่เราขายต่ำกว่าตลาด” (ไป บุตรพริ้ง, 15 สิงหาคม 2548)

เมื่อญาติธรรมเข้ามาอยู่ในชุมชนได้นำพาลูกหลานของตนเองมาอยู่ด้วยและชุมชนเห็นความสำคัญกับการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นชุมชนเอาไว้ จึงได้จัดตั้งโรงเรียนสัมมาธิชาขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2537 ด้วยมีหลักปรัชญา คือ ศีลเด่น เป็นงาน ชาญวิชา เพื่อพัฒนาทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกายและสติปัญญา ดังคำบอกเล่าของเกื้อพุทธซึ่งเป็นสมณะหัวหน้าชุมชน กล่าวว่า

“โรงเรียนนี้เริ่มขึ้นเมื่อ ปี 2537 คือ การเรียนรู้ตามกระบวนการศึกษาธิการที่อนุญาตให้โรงเรียนของชาวอโศกซึ่งขออนุญาตเป็นโรงเรียนที่จัดตั้งเป็นจิตลักษณะ มันจะมีอยู่ที่ศรีษะอโศก สันตอโศก ปฐมอโศก แต่ศาลียังไม่สามารถจัดตั้งได้เหตุปัจจัยยังไม่ครบเราก็เลยขอเป็นโรงเรียนลูกของศรีษะอโศกไปก่อน แต่ตอนนี้เรากำลังเดินเรื่องอยู่นะ เราเห็นว่าญาติธรรมพาลูกหลานมาอยู่บุคลากรเริ่มพร้อมนักเรียนก็พอสมควรที่นี้การศึกษาของชุมชนเป้าหมายของเราก็เพื่อพัฒนาบุคลากรของชุมชนให้มีฐานรองรับ เพราะเดิมทีนั้น บุคลากรของเรามีแต่นักบวชและชาวชุมชน ซึ่งก็นับวันก็แก่ เราก็มองว่าการพัฒนาชุมชนมันต้องมองคร่อม มีแต่เด็กคนหนุ่มคนสาว คนแก่ตาย เพราะฉะนั้นชุมชนอโศกเราก็นำการศึกษาตัวนี้มาเป็นตัวเชื่อมวงจรของสังคมให้พัฒนาไปสู่ความเป็นบูรณาการ ด้วยความสมบูรณ์ที่ครบวงจร เป้าหมายตรงนี้มีหลักปรัชญา คือ ศีลเด่น เป็นงาน ชาญวิชา” (เกื้อพุทธ ชินธโร, 15 สิงหาคม 2548)

ปัจจุบันชุมชนชาวอโศกเป็นที่ยอมรับกับสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องของการเกษตรที่
ไว้สารพิษสร้างรูปธรรมของพุทธเกษตรแบบพึ่งตนเองให้เกิดจริง ถือว่าเป็นทางเลือกใหม่ของระบบ
เศรษฐกิจและการผลิตเพื่อการพึ่งตนเองเกือบทุกด้าน ผลสำเร็จที่ผ่านมาได้ขยายเครือข่ายอย่าง
กว้างขวาง จนกล่าวได้ว่าเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ดังคำบอกเล่าของบุญส่งซึ่งเป็นหัวหน้าฐาน
งานกล่าวว่า "ปัจจุบันนี้เขามาดูงาน ธกส. เขาก็มาเปิดอบรมพักชำระหนี้ให้เกษตรกร พวกเขา
บอกว่าชุมชนนี้ดี ทำให้อยู่แล้วสบาย เขาพูดกันอย่างนั้น" (บุญส่ง แก่นสนธิ, 15 สิงหาคม 2548)

ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าพัฒนาการของชุมชนสาธิตอโศกเริ่มต้นจากพื้นที่ป่าช้า เมื่อมีแกนนำ
มาช่วยกันบูรณะพัฒนาก่อตั้งเป็นพุทธสถานพัฒนาขึ้นตามลำดับ กระทั่งเป็นหมู่บ้านพุทธธรรมที่
ให้ความสำคัญกับการบริโภค จึงได้ช่วยกันสร้างฐานงานการผลิต การแปรรูปและจัดสรรให้เพียง
เพื่อสนองความต้องการปัจจัยสี่เป็นหลัก และขยายสู่การค้าขายประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม
ขณะเดียวกันก็มองถึงความยั่งยืนของชุมชนจึงนำการศึกษาเข้ามาในชุมชน ทำให้เกิดการพัฒนา
และยอมรับจากสังคมภายนอกด้วยการเข้ามาศึกษาดูงานเพื่อถอดเป็นบทเรียนให้กับตนเองได้

3. ลักษณะทางกายภาพ

3.1 ที่ตั้งของชุมชน

ชุมชนสาธิตอโศกเป็นพื้นที่ถูกต้องตามกฎหมายตั้งของชุมชนอยู่ ตำบลโคกเคี้ยว
อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ มีเนื้อที่ประมาณ 70 ไร่ (ไม่รวมพื้นที่สาธารณะ)
การเดินทางจะห่างจากอำเภอนครสวรรค์ประมาณ 65 กิโลเมตร

ลักษณะทางกายภาพของชุมชนสาธิตอโศกประกอบด้วยพื้นที่หลัก 2 ส่วนด้วยกัน
หนึ่ง คือ พุทธสถานสาธิตอโศกหรือเขตนักบวช เป็นสถานที่พักนักบวชชาย-หญิง เป็นเขตผู้ที่ถือ
ศีล 8 ศีล 5 จะมีเนื้อที่ประมาณ 4 ไร่ และส่วนที่สอง คือ หมู่บ้านพุทธธรรมหรือเขตฆราวาส
จะเป็นผู้ที่ถือศีล 5 ทั้งหมด มีเนื้อที่ประมาณ 20 ไร่ แบ่งเป็นศาลาพิธีกรรม ฐานงานต่าง ๆ
และอยู่นอกบริเวณวัดอีก 53 ไร่จะทำนา ทำไร่

สำหรับทางกายภาพที่สำคัญของชุมชนที่ถือว่าเป็นศูนย์กลางของชุมชน คือ
เขตพุทธสถาน มีศาลาพิธีกรรม มีลักษณะเป็นอาคารโล่งขนาดใหญ่ชั้นเดียว ส่วนที่เป็นพื้นที่โล่ง
นั้นก็เพราะสำหรับดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน อาทิเช่น การแสดงธรรม
การรับประทานอาหาร การประชุมต่าง ๆ ส่วนภูมิของสมณะจะเป็นหลังเล็ก ๆ เปิดโล่งได้ทั้ง
3 ทางกระจายอยู่ทั่วชุมชน

ส่วนหมู่บ้านพุทธธรรมนั้น เป็นที่ตั้งของหมู่บ้านซึ่งอยู่ติดกับศาลพืงธรรม เป็นหมู่บ้านญาติธรรมมีประมาณ 14 หลังคาเรือน ส่วนที่พักของเด็กนักเรียนจะอยู่ที่บริเวณโรงครัวสองชั้น ชั้นบนจะแบ่งเป็นที่พักสำหรับนักเรียนหญิง ส่วนชั้นล่างจะแบ่งเป็นพื้นที่สำหรับประกอบอาหารและรับประทานอาหาร ส่วนที่พักชายจะอยู่อีกด้านหนึ่งเป็นสถานที่การผลิตเห็ด ซึ่งจะมี 2 ชั้น จะแบ่งชั้นบนเป็นที่พักนักเรียนชาย และส่วนล่างจะเป็นที่เก็บอุปกรณ์การทำเห็ด สุดท้ายด้านหลังของชุมชน ซึ่งห่างจากชุมชนประมาณ 1 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 50 ไร่ จะเป็นพื้นที่สำหรับทำนา ทำสวนต่าง ๆ

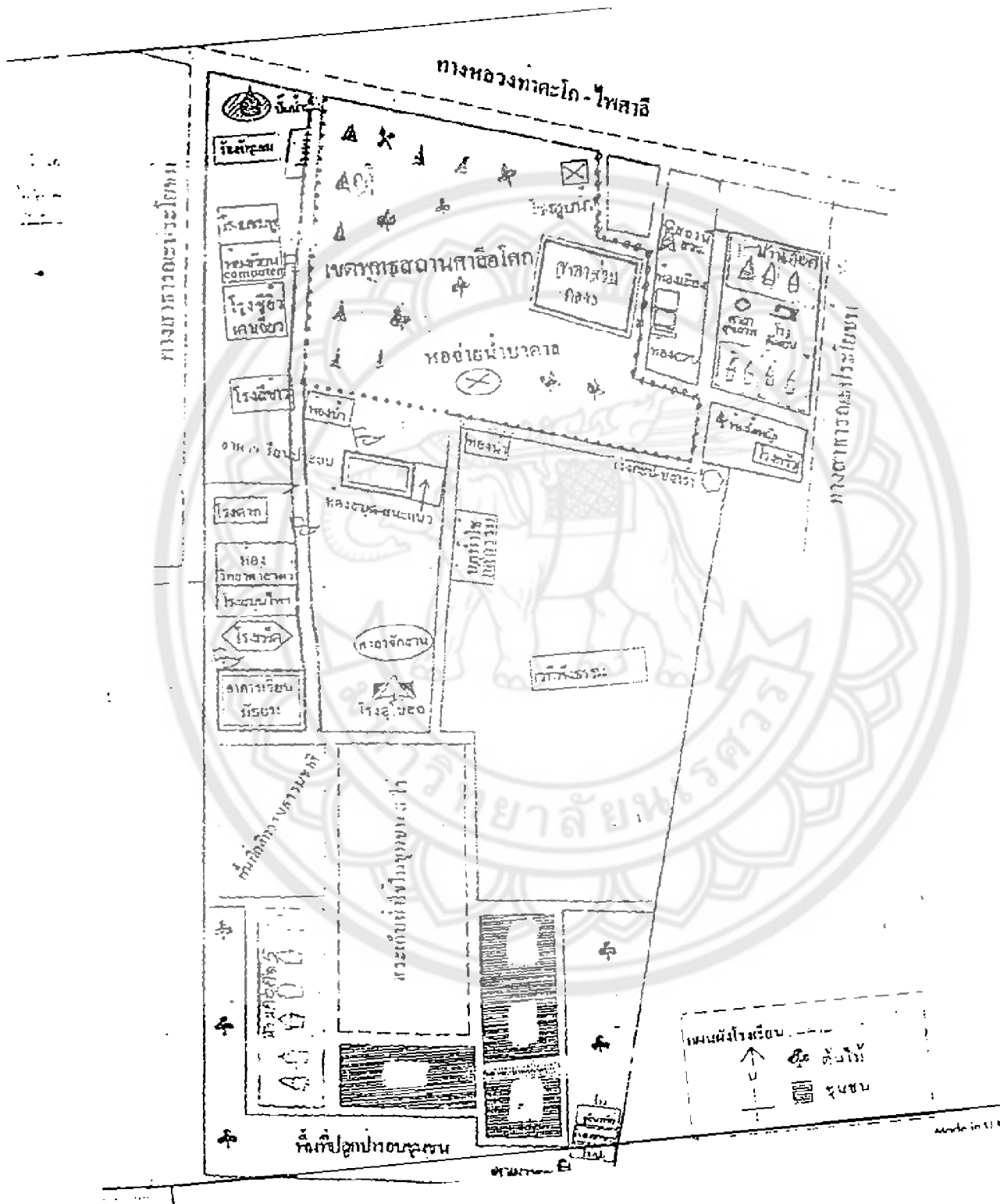
ฐานงานต่าง ๆ จะอยู่กระจายกันรอบชุมชน มีฐานงานกสิกรรมธรรมชาติ ฐานการแปรรูปอาหาร ฐานขนมพู่ ฐานโรงจักร ฐานโรงเห็ด และฐานอื่น ๆ เป็นต้น สำหรับจุดจำหน่ายสินค้าต่าง ๆ นั้นอยู่ด้านหน้าของชุมชน ซึ่งเป็นรูปแบบของร้านใจฟ้าและสหกรณ์ บุญนิยม

ส่วนพื้นที่ต่าง ๆ บริเวณชุมชนทั้งหมดนั้นจะมีการปลูกต้นไม้ และจะมีลานกว้างบริเวณกลางชุมชนเพื่อใช้เป็นที่สำหรับการประกอบกิจกรรมประจำปี เช่น งานปลูกเสก ซึ่งจะมีชุมชนอโคกทั่วประเทศมารวมกันที่นี่

ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าบริเวณในพุทธสถานศาลอโคกนั้นจะแบ่งเป็นพื้นที่ของพุทธสถาน และหมู่บ้านที่ใช้สำหรับการสร้างบ้านเรือนเป็นที่พักอาศัย และสร้างฐานงานที่ใช้สำหรับประกอบกิจการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อการบริโภคในชุมชนเป็นหลักเป้าหมายอยู่ที่การพึ่งตนเอง

3.2 การไฟฟ้า แหล่งน้ำ

การไฟฟ้าที่ติดตั้งอยู่ในบ้านเรือน เน้นศาลาส่วนกลางของชุมชนเพื่อทำพิธีกรรมต่าง ๆ ในชุมชนตอนเช้ามีด ส่วนแหล่งน้ำจะมี 3 ส่วน คือ ส่วนของความอนุเคราะห์ของภาครัฐที่จะปอบาดาลให้ใช้ในการแจกจ่ายไปตามบ้านเรือนและศาลาส่วนกลาง ส่วนห้องน้ำของชุมชน และส่วนที่สอง ได้จากการซื้อที่เพิ่มเติมทำการขุดสระ ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 8 ไร่ ลึก 10 เมตร กว้างยาว 200 คูณ 40 จะใช้เพื่อการผลิตเกษตรกรรม ส่วนสุดท้าย คือ น้ำฝนที่สร้างแหล่งกักเก็บไว้เพื่อไว้บริโภคในชุมชน

ภาพ 2 แสดงแผนที่ของชุมชนศาลือโตก

4. โครงสร้างของชุมชน

โครงสร้างของชุมชนช่วงแรก ๆ ที่ก่อตั้งชุมชนขึ้นมาั้นไม่ซับซ้อนมากนัก แต่ในปัจจุบันนั้นมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้นเริ่มจัดที่เป็นสัดส่วนได้แบ่งต่อไปนี้

4.1 พุทธสถานศาลือโคก

4.2 หมู่บ้านพุทธธรรม

4.1 พุทธสถานศาลือโคก

พุทธสถานศาลือโคกใช้เป็นสถานที่สำหรับการทำกิจกรรมและกิจวัตรของสมณะและคนวัด ที่ถือศีล ตามฐานะของผู้ที่ถือศีลตามขั้นตอนของพระพุทธเจ้าไว้ในพระไตรปิฎก มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

4.1.1 ศาลาส่วนกลาง ใช้เป็นที่สวดมนต์ ทำวัตรเช้า-เย็น รับประทานอาหารและประชุม

4.1.2 กุฏิของสมณะ เป็นที่พักของสมณะ

4.2 หมู่บ้านพุทธธรรม

หมู่บ้านพุทธธรรมนั้นเป็นบริเวณที่พักอาศัยควบคู่กับการปฏิบัติธรรมของสมาชิกในชุมชน มีหน่วยงานในการบริหารแบ่งเป็นหน่วยงาน ดังต่อไปนี้

4.2.1 ฝ่ายบริการของชุมชน

4.2.1.1 โรงครัว เป็นสถานที่ทำอาหารเพื่อเลี้ยงดูคนในชุมชน

4.2.1.2 ฐานเพาะเห็ด เป็นสถานที่การทำเห็ด เริ่มตั้งแต่ทำก้อนเห็ดจนถึง

เห็ดออก

4.2.1.3 ฐานโรงจักร เป็นสถานที่สำหรับการตัดเย็บหรือซ่อมแซมผ้าในชุมชน

4.2.1.4 ฐานกลสิกรรม เป็นสถานที่ผลิตข้าว งาม พืชผักต่าง ๆ

4.2.1.5 กองบุญกลสิกรรมธรรมชาติ เป็นสถานที่เก็บเครื่องมืออุปกรณ์

4.2.1.6 กองบุญสวัสดิการ เป็นสถานที่บริการเครื่องอุปโภค-บริโภคที่จำเป็น

สำหรับชุมชน

4.2.1.7 ฐานปฎิเสาะขาด

4.2.2 ฝ่ายการศึกษา

อาคารเรียน ห้องสมุด เป็นสถานที่ใช้สำหรับการศึกษาเรียนรู้ของคนในชุมชนเริ่มตั้งแต่ประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย

4.2.3 ฝ่ายพาณิชย์

4.2.3.1 ร้านใจฟ้า ซึ่งเป็นที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชน รวมถึงผลิตภัณฑ์อื่น ๆ

4.2.3.2 ฐานแชมพู เป็นแหล่งผลิตแชมพูสมุนไพร

4.2.3.3 ฐานสมุนไพร เป็นสถานที่ผลิตยาสมุนไพรเพื่อไว้บริโภคและจำหน่าย

4.2.3.4 ฐานการแปรรูปอาหาร ฐานกะปิ-ปลาจ้ำ เป็นสถานที่สำหรับการแปรรูปอาหารเพื่อการบริโภคและการจำหน่าย

4.2.3.5 ฐานโรงสีข้าว เป็นแหล่งบริการการสีข้าวในและนอกชุมชน

4.2.3.6 สหกรณ์บีมน้ำมัน เป็นสถานที่ขายน้ำมัน

สรุป ออกมาเป็นผังโครงสร้างของชุมชนศาลือโคกได้ดังนี้

ภาพ 3 แสดงผังโครงสร้างของชุมชนศาลือโคก

ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างของชุมชนจะแบ่งเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ ส่วนสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยกับการประกอบกิจกรรม ส่วนที่สอง คือ ที่อยู่ การทำงาน การบริการ

5. สมาชิกในชุมชน

เมื่อผู้คนเข้ามาอยู่ในชุมชนมากขึ้นตามลำดับ ณ ปัจจุบันมีสมาชิกในชุมชนจำนวน 68 คน ได้แบ่งเป็น 4 ฐานะ คือ

1. สมณะ 7 รูป
2. คนวัด 10 คน
3. ชาวชุมชน 14 คน
4. เด็กนักเรียน 37 คน

การที่สมาชิกเข้ามาอยู่ในชุมชนได้แบ่งตามฐานะการถือศีลแสดงให้เห็นได้ดังต่อไปนี้

ภาพ 4 แสดงแผนภูมิการแบ่งฐานะของสมาชิกในชุมชน

5.1 วิธีการเข้ามาเป็นสมาชิก

การเข้ามาเป็นสมาชิกในชุมชนนั้นมีได้หลายอย่าง ขึ้นอยู่กับความต้องการของบุคคลที่จะเข้ามาในชุมชน โดยจะมีทั้งบุคคลที่ไม่ได้เข้ามาอยู่และบุคคลที่อาศัยอยู่ประจำ ซึ่งมีกำหนดเวลาการอยู่อาศัยประมาณ 7 วันก็จะต้องทำการวิกาลปี หมายถึง ถ้าบุคคลใดก็ตามที่มาอยู่ในชุมชนครบ 7 วัน แล้วต้องแสดงตัวเอง ชื่อ มาวันไหน แล้วจะกล่าวคำขออยู่ต่อหรือไม่อยู่ต่อแล้วแต่บุคคล แต่ถ้าอยู่ต่อระยะเวลาประมาณ 3 เดือนขึ้นไปแล้วจะเป็นสมาชิกในชุมชน

สำหรับการที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกในชุมชนจะต้องมีคุณสมบัติในการเข้ามาอยู่ในชุมชน คือ

1. ต้องเข้ามาด้วยความสมัครใจทั้งผู้เข้ามาอยู่ในชุมชนส่วนเด็กต้องได้รับการยินยอมจากบิดามารดา
2. ต้องถือศีล 5 ศีล 8 และจะตรวจศีลทุก 7 วัน ถ้าบุคคลใดทำผิดจะถูกลงโทษ
3. ไม่เป็นโรคติดต่อ โดยจะต้องผ่านกระบวนการตรวจเลือดก่อนเข้ามาอยู่ในชุมชน
4. สำหรับเด็กที่จะเข้ามาศึกษานั้นจะต้องผ่านการคัดสรร โดยใช้วิธีการเข้าค่ายทดลองการปฏิบัติก่อนที่จะเข้ามาอยู่ในชุมชน

จากกระบวนการคัดสรรคนเข้าอยู่ในชุมชนแล้วได้สร้างกฎระเบียบให้แก่สมาชิกในชุมชนแยกประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1. ต้องเป็นผู้ถือศีล 5 ศีล 8
  2. ต้องทานอาหารมังสวิรัตินั้นละ 2 มื้อ การแต่งกายจะมีชุดเฉพาะของชาวชุมชน
  3. ทำงานโดยไม่มีค่าตอบแทน
  4. เด็กผู้หญิงและผู้ชายห้ามแตะเนื้อต้องตัวกัน
  5. ห้ามมีเครื่องอำนวยความสะดวกสบายส่วนตัว จะให้ใช้จากส่วนกลาง
- อย่างไรก็ตามถ้าสมาชิกในชุมชนทำผิดกฎระเบียบในชุมชนจะมาตรการการลงโทษ เช่น ทำงานเพิ่มขึ้น ทานข้าวเปล่า ไล่ออกจากชุมชน

5.2 วิถีชีวิตของสมาชิก

ชีวิตในชุมชนชาวอโศกนั้นจะมีแบบแผนของการดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปจากชุมชนอื่น ๆ โดยทั่วไป กล่าวคือ ในแต่ละช่วงของรอบวันหนึ่งหรือสัปดาห์หนึ่งควรประกอบกิจวัตรใด กิจกรรมนี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้อยู่เสมอตามความจำเป็น สรุปได้ดังนี้

03.30 น. สมณะ คนวัด ชาวชุมชนตื่นนอน ร่วมประกอบกิจวัตรเช้า เช่น การพึ่งเทศน์ที่ศาลาส่วนกลาง

05.00 น. เด็กนักเรียนตื่นนอน ทำกิจกรรมเช้า เช่นการออกกำลังกาย

06.00 น. ทำวัตรเช้า สมณะออกบิณฑบาตร ชาวชุมชน คนวัดและเด็กนักเรียน

ลงฐานงาน

09.30 น. พักรับประทานอาหารที่ศาลาส่วนกลาง

13.00 น. คนวัด ชาวชุมชน เด็กนักเรียน ลงฐานงานต่าง ๆ

16.00 น. เด็กนักเรียนรับประทานอาหารที่ศาลาส่วนกลาง

17.00 น. คนวัดและชาวชุมชนทำวัตรเย็น

18.00 น. เด็กนักเรียนเรียนหนังสือ

21.00 น. เข้านอน

การบริหารจัดการในชุมชนจะจัดให้มีการประชุมเดือนละหนึ่งครั้ง แต่ถ้ามีกรณีฉุกเฉินสามารถนัดประชุมได้ ซึ่งมีสถานที่ประชุมถาวรอย่างเป็นทางการที่ศาลาส่วนกลาง แต่ถ้าจะพูดคุยกันประชุมชนธรรมดาแล้วแต่ความสะดวกของบุคคล และกิจกรรมประจำปีก็ถือว่าเป็นประเพณีของชาวอโศกทั้งหมดมีดังนี้

1. งานปีใหม่ จัดระหว่างวันสิ้นปีเก่าและวันปีใหม่ จัดที่พุทธสถานอานือโศก มีการสร้างตลาดขึ้นมา เพื่อจำหน่ายสินค้าในราคาต่ำกว่าทุน ซึ่งจะขายสินค้า เช่น เสื้อผ้า เครื่องใช้ในครัวเรือน เป็นต้น

2. วันเกิดชมรมมังสวิรัต จัดในวันที่ 16 ตุลาคมของทุกปี เป็นร้านค้า อาหารมังสวิรัต เพื่อมุ่งเผยแพร่อาหารมังสวิรัต

3. งานโรงบุญมังสวิรัต จัดขึ้นทุกวันที่ 5 ธันวาคมของทุกปี เพื่อแจกจ่ายอาหาร มังสวิรัตให้ประชาชนทั่วประเทศ เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา รวมทั้งเพื่อเป็นการฝึกหัดคนให้ ทานด้วย

5.3 การสิ้นสุดความเป็นสมาชิกในชุมชน

บุคคลต่าง ๆ ที่เข้ามาอยู่ในชุมชนนั้นจะหมดความเป็นสมาชิกในชุมชนมีอยู่ 3 ลักษณะด้วยกัน คือ ลักษณะแรกทำผิดกฎระเบียบของชุมชน อย่างเช่น การนำเนื้อสัตว์มา ทานในบริเวณชุมชนนั้น หรือ การลักขโมยในชุมชน ซึ่งถือว่าการทำผิดกฎระเบียบ ส่วนที่สอง คือ สมาชิกในชุมชนลาออก และส่วนสุดท้ายคือ สมาชิกในชุมชนเสียชีวิต

กระบวนการก้าวสู่เศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองของชุมชนศาลือโศก

กระบวนการก้าวสู่เศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองของชุมชนศาลือโศก ได้แบ่งเป็นประเด็น การศึกษาดังต่อไปนี้

1. สถานการณ์ดำรงชีวิตก่อนที่จะเข้ามาอยู่ในชุมชน
  - 1.1 สาเหตุที่บุคคลเข้ามาอยู่ในชุมชน
  - 1.2 แรงจูงใจทำให้บุคคลเข้ามาอยู่ในชุมชน

2. กระบวนการหล่อหลอมเปลี่ยนความคิดของชุมชน
  - 2.1 ใช้หลักกรรมจริยวรรคองค์ 8 แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน
    - 2.1.1 การทดสอบบุคคลก่อนเข้ามาอยู่ในชุมชน
    - 2.1.2 การขัดเกลาบุคคลในชุมชน
    - 2.1.3 การพัฒนาบุคคลในชุมชน
3. แนวทางการปฏิบัติตามกระบวนการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง
  - 3.1 ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดกระบวนการเศรษฐกิจพึ่งตนเอง
    - 3.1.1 พื้นที่
    - 3.1.2 บุคคล
  - 3.2 กระบวนการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง
    - 3.2.1 การผลิต อะไร/อย่างไร
    - 3.2.2 การแปรรูป อะไร/อย่างไร
    - 3.2.3 การบริโภค อะไร/อย่างไร
    - 3.2.4 การจำหน่าย อะไร/อย่างไร
    - 3.2.5 สวัสดิการ อะไร/อย่างไร
    - 3.2.6 เงินทุนหมุนเวียน อะไร/อย่างไร
4. พัฒนาการที่เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิต
  - 4.1 ทางด้านจิตใจ
  - 4.2 ทางด้านร่างกาย
  - 4.3 ทางด้านสติปัญญา
5. บทเรียนของชุมชนเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง
  - 5.1 ทางด้านเศรษฐกิจ
  - 5.2 ทางด้านสังคม
6. ปัญหาและแนวทางการแก้ไขของชุมชน
7. การเผยแพร่แนวคิดชุมชนคนมีศีลกับการพึ่งตนเอง
8. สังเคราะห์ผลการศึกษา

กระบวนการก้าวสู่ความเป็นชุมชนเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองของชุมชนศาลือโคก

พุทธศาสนาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยนั้น มีแนวคิด คำสอน และแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้คนเป็นคนดี ชุมชนอโคกก็เช่นเดียวกันที่นำศาสนามาเป็นเครื่องมือในการนำทางชีวิตแต่ชุมชนได้ผสมผสานกับเศรษฐกิจเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดพึ่งตนเอง ทำให้เป็นจุดน่าสนใจที่จะเข้ามาดำรงชีวิตตามแนวคิดและวิธีการปฏิบัติของชุมชน ซึ่งแบ่งประเด็นการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ฐานการดำรงชีวิตก่อนที่จะเข้ามาอยู่ในชุมชน

การเป็นอยู่ในสังคมโดยทั่วไปนั้น ทำการผลิตให้ได้ปริมาณมากเพื่อป้อนเข้าสู่ในภาคอุตสาหกรรม เป้าหมายเพื่อการแสวงหาผลกำไรสูงสุด ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้ตนเองนั้นร่ำรวยขึ้นมาได้ แต่ในความเป็นจริงกลับไม่เป็นเช่นนั้น กลับทำให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ ตามมามากมาย ทำให้คนแสวงหาแนวทางออกของการดำเนินชีวิตที่หลากหลาย กล่าวได้ดังต่อไปนี้

1.1 สาเหตุที่บุคคลเข้ามาอยู่ในชุมชน

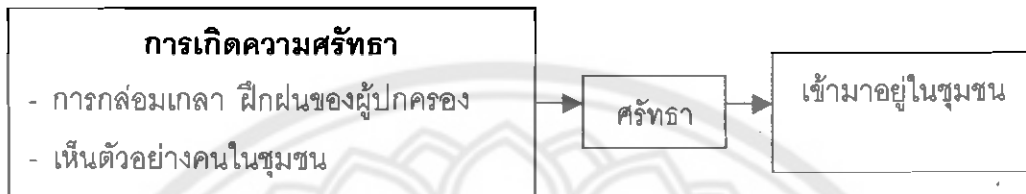
พระพุทธศาสนามีหลักคำสอนต่าง ๆ มากมายได้นำมาสอดแทรกเข้ากับวิถีชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความเชื่อ ความศรัทธา กลายเป็นแรงผลักดันที่จะแก้ไขปัญหาชีวิตของตนเองและพัฒนาตัวเองขึ้นมาได้ แบ่งประเด็นการศึกษาดังต่อไปนี้

1.1.1 ความศรัทธา

พระพุทธศาสนาเกิดขึ้นมาอย่างช้านานในสังคมไทย ก่อให้เกิดเป็นความคิด ความเชื่อ ความศรัทธา หลากหลายด้วยกัน เป้าหมายเพื่อให้เกิดความสุข ความสงบในสังคมไทย สืบทอดปฏิบัติตามรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งผลการศึกษาพบว่า ความศรัทธานั้นเกิดมาจาก 2 สาเหตุด้วยกัน สาเหตุแรก คือ เกิดจากการกล่อมเกล้าของผู้ปกครอง ด้วยวิธีการนำบุตรหลานของตนเองนั้นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ตนเองได้ประพฤติปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้บุตรหลานเกิดการซึมซับ พัฒนาเกิดเป็นความชอบ ความศรัทธา ดังคำบอกของเกื้อพุทธซึ่งเป็นสมณะหัวหน้าชุมชน กล่าวว่า "ทุนเดิมของอาตมาก็คือ อาตมาสนใจมาตั้งแต่เด็ก ๆ แล้วเหตุที่อาตมาสนใจ คือ ตา ยาย อาตมาเป็นพุทธสายพุทธที่ปฏิบัติ ชอบนั่งสมาธิ ชอบเดินจงกรม แล้วก็ชอบ ศรัทธาเป็นสุดท้ายเป็นทุน" (เกื้อพุทธ ชินธโร, 15 สิงหาคม 2548)

สาเหตุที่สอง คือ ความศรัทธาที่เกิดจากการเห็นแบบอย่างในชุมชน เช่น การเห็นคนในชุมชนช่วยกันทำงานอย่างทุ่มเทในด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือชุมชนโดยไม่เห็นแก่ค่าตอบแทน เป็นผลให้เกิดความศรัทธาและอยากจะทำตาม ดังคำบอกเล่าของนางศรีซึ่งเป็น

หัวหน้าคณะกรรมการชุมชน กล่าวว่า "ดิฉันเข้ามาอยู่ที่นี่เพราะดิฉันเห็นพวกเขาทำงานกัน ไม่ได้เงิน ดิฉันก็อยากจะมาทำงานเพื่อเสียสละ ให้มันมีค่ามากกว่าอยู่ทางโลก" (อนงค์ คชสารทอง, 15 สิงหาคม 2548)

ภาพ 5 แสดงแผนภูมิการเกิดความศรัทธา

ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าการกล่อมเกลา ฝึกฝนของผู้ปกครองและการเห็นแบบอย่างของบุคคลที่อยู่ในชุมชน ทำให้เกิดเป็นความศรัทธากลายเป็นแรงดึงดูดให้เข้ามาอยู่ในชุมชน

1.1.2 ปัญหา

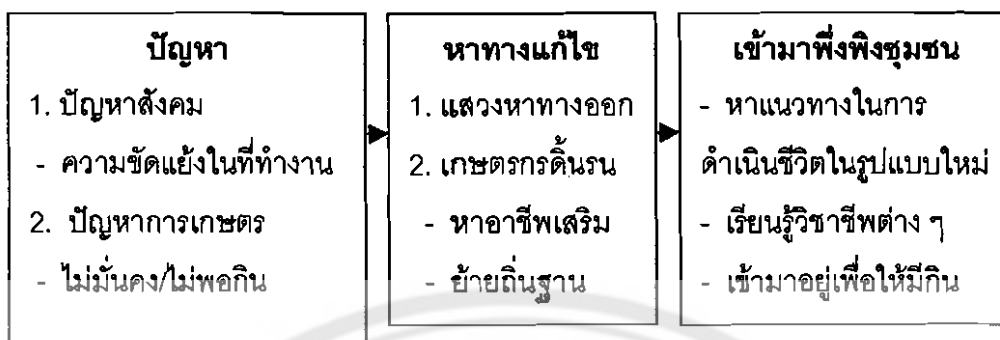
การพัฒนาทางเศรษฐกิจตามแนวคิดตะวันตก ซึ่งใช้ระบบทุนนิยมเกิดผลประโยชน์กระจุกอยู่กับคนบางกลุ่ม แต่มีคนอีกบางกลุ่มที่ไม่สามารถปรับตัวรับมือกับการพัฒนาดังกล่าวได้ ผลกระทบที่เห็นภาพอย่างชัดเจน กล่าวได้ดังต่อไปนี้

1.1.2.1 ปัญหาด้านอาชีพ ความล้มเหลวของกระบวนการพัฒนาตามแนวคิดตะวันตก ก่อให้เกิดปัญหาของผู้คนชนชั้นกลางและชนชั้นล่างอย่างเกษตรกรที่แตกต่างกันออกไป (ยศ สันติสมบัติ, 2546, หน้า 49) ผลศึกษาพบว่า คนที่เข้ามาอยู่ในชุมชนนั้นมีอยู่ 2 สาเหตุด้วยกัน สาเหตุแรกปัญหาทางด้านสังคม คือ การประกอบอาชีพต้องทำงานร่วมกัน ช่วยกันคิด กันปฏิบัติ แต่เมื่อความคิดไม่ตรงกัน สะสมจนกระทั่งก่อให้เกิดเป็นความขัดแย้งตนเองจึงแสวงหาแนวทางออกในการแก้ไขปัญหา เมื่อเพื่อนร่วมงานทราบว่าตนเองกำลังเผชิญกับปัญหาจึงได้แนะทางออก คือ ชุมชนอโศก ดังนั้นจึงเริ่มเข้าไปสัมผัสชุมชน ได้รับคำสอน คำแนะนำ และมีส่วนร่วมในกิจกรรม กระทั่งตนเองเกิดความเชื่อมั่นว่าชุมชนสามารถมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาของตนเองได้ ดังคำบอกเล่าของศิริวรรณซึ่งเป็นหัวหน้าฐานงาน กล่าวว่า "ก่อนหน้านี้นحنกันเที่ยว เหมือนกับข้างนอก พอดีกกลุ่มมันแตกไหลังจากนั้นกลุ่มก็แยก หลังจากนั้นพี่ก็มาทางวัด" (ศิริวรรณ บัณฑิต, 15 สิงหาคม 2548)

สาเหตุที่สองปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ คือ การประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลิตการเกษตร ผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของตนเองและครอบครัว ทำให้ต้องดิ้นรนต่อสู้กับปัญหาซึ่งแต่ละคนมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาของตนเองและครอบครัวแตกต่างกันออกไป พบว่า บางส่วนโยกย้ายเข้าสู่ตัวเมือง เป้าหมายเพื่อให้มีรายได้เพิ่มสูงขึ้น แต่ในความเป็นจริง รายได้กลับไม่เพียงพอพร้อมกันนั้นก็อยากจะให้ครอบครัวได้อยู่ร่วมกัน ขณะเดียวกันได้รับรู้ข่าว ชุมชนอโศกในด้านลบ จึงเริ่มเข้ามาสัมผัสชุมชนเพื่อทดลอง พิสูจน์ ด้วยการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นครั้งคราว แล้วนำกลับมาคิด วิเคราะห์กันในครอบครัวสรุปว่าเป็นแนวทางที่ดี เชื่อว่า ชุมชนจะสามารถทำให้ตนเองและครอบครัวมีอยู่มีกินได้ ดังคำบอกเล่าของสายยนต์ซึ่งเป็นหัวหน้าฐานงาน กล่าวว่า “แต่ก่อนอาชีพทำอะไรทำนาตอนแรกก็ทำไร่ ตอนหลังมาเหลือนาอย่าง เดียวก็เลยยึดอาชีพเย็บผ้า อยู่ที่กรุงเทพ รายได้มันน้อย ก็ได้ยินข่าวอโศกก็เริ่มเข้ามารู้จัก ชุมชน เขามีแต่คนที่อยู่ข้างนอกไม่รู้ธรรมชาติ” (สายยนต์ เพชรนำชม, 14 สิงหาคม 2548) และเมื่อ พิจารณาจากคำบอกเล่าของบ้านเย็นรองคณะกรรมการชุมชน กล่าวว่า “ตอนแรกป้าเป็นชาวไร่ ชาวนา ไม่พอกินก็เลยละจากการทำนา ทำไร่มายเย็บผ้าต่อมาป้าก็รู้จักชาวอโศกนะคะรู้ธรรมชาติก็ เริ่มเข้าใจก็เลยยกบ้านมาอยู่ที่นี่กันหมดทั้งครอบครัวถ้าคนคะมาอยู่ที่นี่” (บ้านเย็น เพชรนำชม, 15 สิงหาคม 2548)

ผลการศึกษายังพบอีกว่าบางคนพยายาม คิด วิเคราะห์ หายุทธวิธีในการ แก้ไขปัญหาที่จะทำให้ตนเองและครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น เมื่อชาวบ้านกล่าวถึงชุมชนอโศกที่มี การสอนอาชีพต่าง ๆ ให้กับบุคคลที่สนใจ ตนเองจึงได้เข้ามาในชุมชนเพื่อศึกษา เล่าเรียน เพราะ เชื่อว่าแนวทางนี้จะสามารถทำให้ตนเองและครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นได้ ตนเองจึงได้เข้าไปเรียนรู้ การประกอบอาชีพต่าง ๆ ที่ชุมชนอโศก ดังคำบอกเล่าของบุญส่งซึ่งเป็นหัวหน้าฐานงาน กล่าวว่า “ผมได้ยินชาวบ้านเขาพูดกันว่าชุมชนเขาสอนอาชีพให้ฟรี ผมมาอยู่ชุมชนอโศกนั้นผมสนใจ หลาย ๆ อย่างมาครั้งแรก ๆ บ้างงาน อยากได้ปุ๋ยหมัก อยากได้ไปขาย หนัก ๆ เขามันอยู่นาน ๆ ทำแล้วไม่อยากแล้ว น้ำเต้าหู้ ปลาท่งโก๋ เข้าก็สอนให้ ก็อยากได้ อยากทำ จะได้เอาไปขาย” (บุญส่ง แก่นสนธิ์, 15 สิงหาคม 2548)

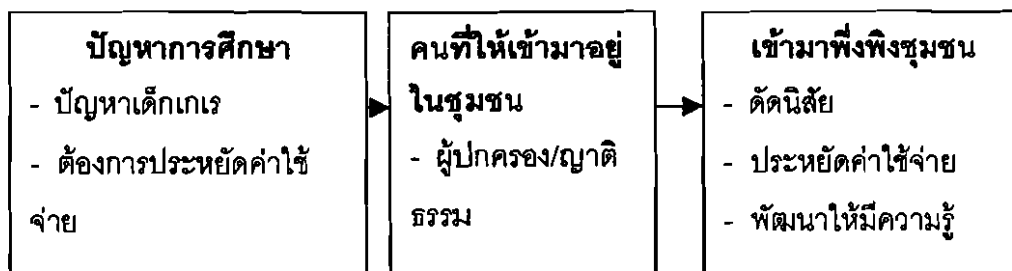

ภาพ 6 แสดงแผนภูมิการเกิดปัญหาอาชีพ

ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าสาเหตุจากสภาพปัญหาทางสังคม ปัญหาทางเศรษฐกิจ ที่บีบคั้นกดดัน ทำให้แต่ละคน แต่ละครอบครัวแสวงหาแนวทางออกที่แตกต่างกัน บางคนพยายามศึกษาหาความรู้ในการประกอบอาชีพเพิ่มเติม บางคน บางครอบครัวหาจุดที่ตนเองและครอบครัวสามารถที่จะพึ่งพิงได้ จึงได้เป็นสาเหตุของการเข้ามาอยู่ชุมชน

1.1.2.2 ปัญหาการศึกษา ปัญหาการศึกษาในปัจจุบัน เน้นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเอาวิชาเป็นตัวตั้งหรือศาสตร์ต่าง ๆ เป็นตัวตั้ง (อรสุดา เจริญรัต, 2546. หน้า 50) ผลการศึกษาพบว่า ทำให้เด็กวัยรุ่นบางคน บางกลุ่ม อาจจะทดลอง เรียนรู้ แต่สิ่งที่ลองกับเป็นสิ่งที่ไม่ดีทำให้ทางบ้านเดือดร้อน ผู้ปกครองจึงหาแนวทางการแก้ไขและเชื่อมั่นว่าชุมชนใดสักจะสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นได้ พร้อมกับได้พัฒนาบุตรของตนเองด้วย ดังคำบอกเล่าของศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นรองหัวหน้าเด็กนักเรียน กล่าวว่า “มีปัญหาชีวิตก็มีบ้าง เป็นเด็กเกเร ตามเพื่อน เป็นเด็กอะไรอย่างนี้ ทางบ้านก็เดือดร้อน สร้างปัญหาให้ทางบ้านบ่อย มีนิสัยไม่ค่อยดีอะไรอย่างนี้ครับ ก็เลยต้องมาดัดนิสัย ผมมาอยู่กับน้องสองคน” (ศักดิ์สิทธิ์ เจริญ, 15 สิงหาคม 2548)

และนอกจากนี้ผลการศึกษายังพบอีกว่า ผู้ปกครองที่เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาของบุตรหลานของตนเอง ได้พบช่องทางที่จะไม่ให้เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น และพัฒนาบุตรหลานของตนเองด้วย ดังคำบอกเล่าของวัชระซึ่งเป็นรองหัวหน้าเด็กนักเรียน กล่าวว่า “ยายบอกว่าให้ลองมาอยู่ที่นี้ดูซิ กินอยู่ที่นี้เลย ได้เรียนหนังสือด้วยฟรีหมด ยายเป็นญาติธรรมที่นี้ก็เลยมา” (วัชระ ทัดศรี, 15 สิงหาคม 2548) และเมื่อพิจารณาจากคำบอกเล่าของไปซึ่งเป็นคนวัด กล่าวว่า “อย่างหลานมาอยู่ที่นี้ มาขึ้นโรงเรียนที่นี้ มันไม่ฟุ่มเฟือยดี มันประหยัดดี” (ไป บุตรพริ้ง, 15 สิงหาคม 2548)

ภาพ 7 แสดงแผนภูมิการเกิดปัญหาการศึกษา

ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าปัญหาทางด้านการศึกษานั้น กล่าวได้ 2 ประการด้วยกัน ประการแรกคือ เกิดมาจากที่ผู้ปกครองต้องการเปลี่ยนแปลงบุตรหลานของตนเองและต้องการประหยัดค่าใช้จ่าย ขณะเดียวกันก็พัฒนาบุตรหลานของตนเองด้วย จึงให้เข้ามาอยู่ในชุมชน

1.2 แรงจูงใจทำให้บุคคลเข้ามาอยู่ในชุมชน

ชุมชนศาลือโคกมีลักษณะแตกต่างไปจากชุมชนโดยทั่วไป เห็นได้จากการใช้ศาสนาสถานกับเศรษฐกิจ มีการปรับปรุง พัฒนาขึ้นตามลำดับ จนได้รับการยอมรับ เชื่อกันว่าจะสามารถทำให้เกิดการพัฒนาขึ้นได้ด้วยแรงจูงใจ กล่าวได้ดังต่อไปนี้

1.2.1 แรงจูงใจจากการเห็นแบบอย่างคนในชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนซึ่งมีความแตกต่างไปจากชุมชนตามกระแสหลักโดยทั่วไป เห็นได้จากการถือศีลและปฏิบัติตามศีลอย่างเคร่งครัด แสดงออกให้เห็นจากการเดิน การนั่งอย่างสำรวม เพื่อให้เกิดสติ ผู้คนเห็นแล้วเป็นแรงจูงใจที่อยากปฏิบัติตาม ดังคำบอกเล่าของไปซึ่งเป็นคนวัด กล่าวว่า "ก่อนที่จะมาอยู่ที่นี้ก็ขายของร้านเมืองทองอยู่ในตลาด ร้านใหญ่มากก็เลยมาเจอพ่อท่านโพธิ์รักษาท่านมาบิณฑบาตหน้าบ้าน เห็นแล้วพระอะไรเดินสวยจัง ก็เลยมาดู อยากจะทำดู" (ไป บุตรพริ้ง, 15 สิงหาคม 2548)

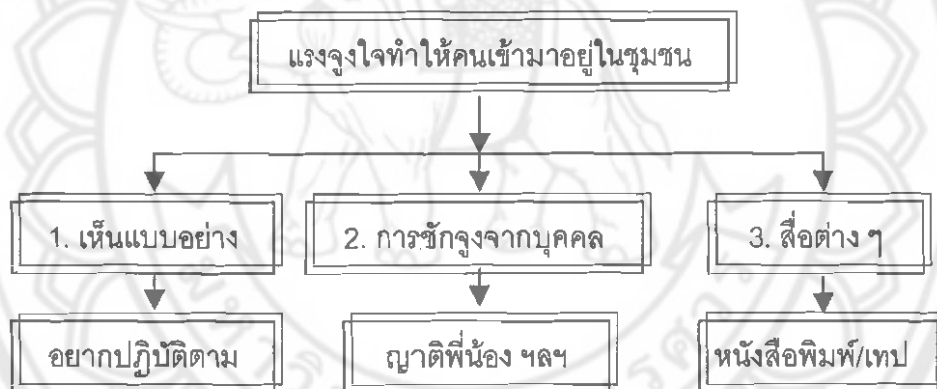
1.2.2 แรงจูงใจจากการชักจูงของบุคคล

ผลการศึกษาพบว่า เมื่อบุคคลต่าง ๆ เช่น เพื่อนร่วมงาน ญาติพี่น้องได้มาสัมผัสชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนหรือเข้ามาอยู่ในชุมชน เห็นแล้วว่าชุมชนเป็นแนวเลือกอีกทางหนึ่งที่จะสามารถพัฒนาตัวเองขึ้นมาได้ ขณะเดียวกันก็สามารถช่วยเหลือชุมชนให้เกิดการพัฒนาขึ้นตามลำดับ ดังคำกล่าวของถนอมรัตน์ซึ่งเป็นคนวัด กล่าวว่า "ไปอยู่วัดฉันซิ วัดฉันจน ๆ นะไปช่วยกันดูแลพระ พระท่านปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบก็ตามแม่ไปมา" (ถนอมรัตน์ พุกกะนัตต์, 14 สิงหาคม 2548) และเมื่อพิจารณาจากคำบอกเล่าของวุฒิชัยซึ่งเป็นหัวหน้าเด็ก

นักเรียน กล่าวว่่า “หลวงลุงที่อยู่นี้ชวนมา กลัวว่าอยู่กับพ่อกับแม่สบาย แม่ไม่ยากให้มาแต่ว่า หลวงลุงอยากให้มาอยู่เพราะว่าอยู่ทางบ้านมันสบายกลัวจะเสียคนก็เลยเอามาให้ที่นี่ก็เลยมา อยู่ที่นี่” (วุฒิชัย จาระนัย, 15 สิงหาคม 2548)

1.2.3 แรงจูงใจจากสื่อต่าง ๆ

ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินชีวิตโดยใช้ศาสนามาเป็นเครื่องนำทางมี การตีความหมายของศาสนาแตกต่างกันไปจากสังคมโดยทั่วไป จึงเกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในสังคม ทางด้านลบ ทำให้ตนเองสนใจชุมชน ดังคำบอกเล่าของสายยนต์ซึ่งเป็นหัวหน้าฐานงาน กล่าวว่่า “ช่วงที่พ่อท่านมีเรื่องกึ่งข่าวอะไรตาม เยอะเลย เขาเขียนหน้าปก ข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐทุกฉบับ เติร์ชฉานโพธิ์รักษ์ ค่าอะไรที่หยาบ ๆ มาก เราก็ก๊เอ ทำไหมเราก็รู้มาก่อนแล้วว่าพ่อท่านนำธรรมะ มาทางนี้ แต่ว่่าเราก็ไม่รู้จักตัว แต่พอมามาเห็นข่าวรู้สึกสนใจ” (สายยนต์ เพชรนำชม, 14 สิงหาคม 2548)

ภาพ 8 แสดงแผนภูมิขั้นตอนแรงจูงใจทำให้บุคคลเข้ามาอยู่ในชุมชนศาสนาอิสลาม

ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่่าแรงจูงใจทำให้คนเข้ามาอยู่ในชุมชนนั้น การเห็นแบบอย่างคนใน ชุมชน เมื่อเข้ามาอยู่แล้วเกิดการชักจูงบุคคลอื่น ๆ มาอยู่ในชุมชนด้วยและได้มีการปฏิบัติที่ตี ความหมายในพระพุทธศาสนาแตกต่างกันไปจากสังคมโดยทั่วไป ขยายสู่การตีพิมพ์เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารในแง่ลบและบวกทำให้เป็นที่น่าสนใจในชุมชน

กระบวนการหล่อหลอมเปลี่ยนความคิดของชุมชน

ชุมชนศาสนาสืบเนื่องเกิดขึ้นมาจากผู้ที่มีจิตศรัทธาในแนวคิด อุดมการณ์ ความเชื่อ ทางศาสนานำมาเป็นการรองรับการพัฒนา กล่าวคือ

1. เหตุการณ์ที่นำมาปฏิบัติตามมรรคองค์ 8 (จรัสเรือง ศิริวัฒน์รักษ์, 2542. หน้า 69 - 75)

การนำของสมณะโพธิรักษ์ซึ่งเป็นผู้นำอโศกทั้งหมด ประวัติของท่านที่ทำให้หันมา ศึกษาแนวคิดหลักมรรคองค์ 8 กล่าวคือ ก่อนหน้าชื่อนายมงคล รักพงษ์ ภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัด อุบลราชธานี เดิมทางบ้านมีฐานะดี แต่ครอบครัวถูกโกง มารดากับบิดารับสภาพไม่ได้ มารดาล้ม ป่วยเสียชีวิต ส่วนบิดาติดเหล้า ทำให้ตนเองต้องดิ้นรน เพื่อเลี้ยงดูครอบครัวและสงเคราะห์ตนเอง เรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ และได้เปลี่ยนชื่อเป็นนายรัก รักพงษ์ ระหว่างเรียนหนังสือก็ทำงานพิเศษไปด้วย เช่น ซ้ำจักรยานส่งหนังสือพิมพ์ ชายของ จนกระทั่งจบการศึกษา

เมื่อจบการศึกษาตนเองได้เข้าทำงานที่สถานีช่อง 4 (ช่อง 9 ณ ปัจจุบันนี้) ซึ่งเป็น ผู้จัดการประจำสถานี ขณะเดียวกันได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับวงการวรรณกรรมต่าง ๆ เช่น การแต่ง บทกวี การประชาสัมพันธ์ บทเพลง สารคดีเรื่องสั้น ซึ่งได้ใช้นามปากกาว่า “โพธิรักษ์” ทำให้ ตนเองและครอบครัวมีฐานะดีขึ้นและได้หันมาสนใจใฝ่รู้ในเรื่องจิตที่เป็นแบบวิทยาศาสตร์ เช่น การสะกดจิต การระลึกชาติ แต่ไม่ได้คำตอบที่ตนเองต้องการ จึงได้หันเหมาสนใจไสยศาสตร์ ด้วยการพยายามเรียนรู้และสังเกต ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจนเกิดความชำนาญมากตามลำดับ เช่น การทรงเจ้า การรดน้ำมนต์ การรักษาโรค พบว่ากิจกรรมเหล่านั้นนอกกรีต นอกคำสั่งสอนของ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงหันมาศึกษาพระพุทธศาสนาตามสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยการศึกษา ด้วยตนเองก่อน ขณะเดียวกันได้ไปดูยังสำนักปฏิบัติธรรมต่าง ๆ ว่าเป็นอย่างไร แต่ก็เห็นว่ายังไม่ใช่สิ่งที่ตนเองต้องการ ในที่สุดจึงหันมาศึกษาแนวทางเข้าสู่แก่นพุทธธรรมด้วยตนเอง จนได้เค้า เบื้องต้นว่าพุทธศาสนานั้นสอนให้คนมีจิตใจป็นเพื่อนน้อยลง เมื่อได้เช่นนี้สมณะโพธิรักษ์จึงลงมือ ปฏิบัติทันที เริ่มต้นด้วยการเลิกอบายมุขอย่างเด็ดขาด ไม่ว่าจะเป็นการเล่นการพนัน การดื่ม การเที่ยว หรือแม้แต่เรื่องของคนรักก็บอกเลิกไปในที่สุด จากนั้นตนเองก็พยายามเพิ่มศีล เพิ่มการลดละในรูปแบบ รส กลิ่น เสียงสัมผัสมากยิ่งขึ้น ๆ ขึ้น เช่น การลดจำนวนมื้ออาหาร เลิกเนื้อสัตว์หันมากินมังสวิรัตที่ทำได้ขึ้นมาอย่างง่าย ๆ ไม่ปรุงแต่ง การสวมใส่เสื้อผ้าที่จำเป็นเท่านั้น ด้านที่อยู่อาศัยก็เลิกจากการนอนห้องแอร์หันมานอนห้องพระบนกระดานแผ่นเดียว กล่าวได้ว่า สมณะโพธิรักษ์ทำตัวเองราวกับนักบวชจริง ๆ ทั้งที่ยังคงทำงานในวงการบันเทิง

ในที่สุด สมณะโพธิรักษ์จึงบวชในวันเสาร์ที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2513 ขณะที่มีอายุได้ 36 ปี ณ วัดอโศกการาม และได้เทศน์ บรรยายให้ญาติโยมต่าง ๆ ได้รับฟังจนที่ชื่นชอบในการบรรยายธรรมของท่าน ที่มีลักษณะวิพากษ์วิจารณ์ตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อม จึงฉายานามว่า "ชวานจ๊กตอก" ซึ่งก็บังเกิดผลทำให้คนได้ขอมาปฏิบัติธรรมที่วัดอโศกการามมากขึ้นเรื่อย ๆ จนเกิดเป็นกลุ่ม "ชาวอโศก" ขึ้นมา

อย่างไรก็ตามสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดเป็นชาวอโศกขึ้นมาต่างหากอีกกลุ่มหนึ่งนั้นเกิดจากสมณะโพธิรักษ์และกลุ่มศรัทธามาปฏิบัติธรรมที่แตกต่างกันไปจากคณะสงฆ์ทั่วไป เช่น การขึ้นศาลาสวดมนต์ที่สมณะโพธิรักษ์ไม่ค่อยขึ้นไปร่วมสวดนักร้องหรือถึงขึ้นไปแล้วก็ไม่ค่อยสวดกลับนั่งพนมมือสงบนิ่ง แต่กลับไปปฏิบัติตามแนวคิดและวิธีการของตนเอง จึงไปขออนุญาตจากอุปัชฌาย์ แต่อุปัชฌาย์เห็นว่าในการไปอบรมธรรมกันนั้นมีพระมหานิกายรวมอยู่ด้วยซึ่งผิดตามธรรมเนียมของคณะสงฆ์ แต่สมณะโพธิรักษ์ยืนยันที่จะทำตามแผนการเดิมเพราะถือว่าตนไม่มีปัญหาเรื่องนิกาย มีแต่พยายามเข้าหาธรรมมะไม่ยอมให้มีการแบ่งแยกนิกาย อุปัชฌาย์จึงขอใบสุทธิคืน จากนั้นสมณะโพธิรักษ์จึงได้เดินทางไปยังวัดหนองกระทุ่ม ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐมซึ่งเป็นวัดมหานิกายที่รู้จักกันมาก่อนแล้ว สมณะโพธิรักษ์ได้เข้าอุปสมบทเป็นพระมหานิกายขณะมีอายุได้ 40 ปี เมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2516 โดยมีพระครูสถิตวรคุณเป็นอุปัชฌาย์ สมณะโพธิรักษ์จึงได้รับใบสุทธิของมหานิกาย ภายหลังสมณะโพธิรักษ์ก็นำใบสุทธิฝ่ายธรรมยุติไปคืนแก่อุปัชฌาย์เดิมที่วัดอโศกการามในวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2516 โดยไม่ได้ทำพิธีบอกลาสิกขาใด ๆ

หลังจากสมณะโพธิรักษ์บวชที่วัดหนองกระทุ่มแล้ว ท่านและหมู่กลุ่มพักปฏิบัติธรรมทำงานศาสนาอยู่ที่แดนอโศก อย่างไรก็ตามแม้สมณะโพธิรักษ์และหมู่กลุ่มจะมาพำนักแดนอโศกแล้วแต่ก็ยังมีเหตุขัดข้องตามมารบกวนอีกเป็นระยะ ๆ โดยเฉพาะการเกิดปัญหาความขัดแย้งกับฝ่ายปกครองสงฆ์ จนประกาศตัวแยกตนเองเป็นเอกเทศไม่อยู่ภายใต้การปกครองของฝ่ายคณะปกครองสงฆ์เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2518

ภายหลังจากได้ประกาศตัวออกจากการปกครองของพระสงฆ์แล้วนำหลักของมรรคองค์ 8 เป็นหลักที่ครอบคลุมหลักธรรมมะของสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ตัวเองได้ปฏิบัติมาทั้งหมดมาเป็นแนวทางการปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบและได้สั่งสอนให้กับบุคคลต่าง ๆ กระทั่งปัจจุบันนี้มีผู้ศรัทธามากขึ้นเรื่อย ๆ กระทั่งเกิดความเป็นปึกแผ่นหนาแน่นขึ้นจนถึงทุกวันนี้

2. **หลักธรรมของมรรคองค์ 8** แบ่งเป็น 3 ส่วนดังต่อไปนี้ จรัสเรือง ศิริวัฒนรักษ์ (2542. อ้างอิงจาก เราคิดอะไร, 2514. หน้า 76)

2.1 มรรคส่วนที่เป็นแกนกลางของการประพฤติปฏิบัติ 4 องค์ คือ

สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ)

สัมมากัมมันตะ (การกระทำชอบ)

สัมมาวาจา (การพูดชอบ)

สัมมาอาชีวะ (การมีอาชีพชอบ)

ส่วนนี้เป็นส่วนของ "ศีล"

2.2 มรรคส่วนที่เป็นเครื่องห้อมล้อมหรือปัจจัยหนุน 3 องค์ คือ

สัมมาทิฐิ (การมีความเห็นชอบ)

สัมมาวายามะ (การมีความพยายามชอบ)

สัมมาสติ (การมีความระลึกชอบ)

ส่วนนี้จะเป็นส่วนของ "สมาธิ"

2.3 มรรคส่วนที่เป็นผลซึ่งคลี่คลายตามมาจากการปฏิบัติมรรคองค์ 8 คือ

สัมมาสมาธิ ดังกล่าวไว้ในมหาจิตตาริสกสูตรที่ว่า "ดูกรภิกษุทั้งหลายควรมีจิตที่เป็นอารมณ์เป็นส่วนประกอบแล้วด้วยองค์เรียกว่าสัมมาสมาธิของพระอาริยะอันมีเหตุบ้าง มีองค์ประกอบบ้าง"

สำหรับอริยมรรคอันมีองค์ 8 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สัมมาทิฐิ มีความเห็นที่ถูกต้อง รู้ว่าเป็นทุกข์ นี่เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ นี่เป็นความดับทุกข์ นี่เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ได้

2. สัมมาสังกัปปะ มีความไตร่ตรองที่ถูกต้อง ไตร่ตรองในการออกจากการพยาบาล ไตร่ตรองไม่เบียดเบียนผู้อื่น

3. สัมมาวาจา มีการเจรจาที่ถูกต้อง เจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ งดเว้นจากการพูดส่อเสียด งดเว้นจากการพูดคำหยาบ งดเว้นจากการพูดเพื่อเจ้า

4. สัมมากัมมันตะ การงานที่ถูกต้อง เจตนางดเว้นจากการฆ่ามนุษย์ งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ งดเว้นจากการประทุษณ์คิดในกาม

5. สัมมาอาชีวะ มีการเลี้ยงชีพที่ถูกต้อง ละการเลี้ยงชีพที่ผิดเสีย

6. สัมมาวายามะ มีความพยายามที่ถูกต้อง มีความพอใจที่เกิดจากการพยายามที่ต้องเพียรระคองจิตไว้ตั้งมั่นไม่พ่นเพื่อน เพิ่มพูน

7. สัมมาสติ มีการระลึกที่ถูกต้อง มีความเพียร ความรู้อยู่เสมอ มีสติกำกับ
 ความโลภและความเสียใจในใจ

8. สัมมาสมาธิ มีความตั้งจิตมั่นที่ถูกต้อง ตั้งใจสกัดจากกาม

3. กระบวนการหล่อหลอมเปลี่ยนความคิดของชุมชน

กระบวนการหล่อหลอมเปลี่ยนความคิดของชุมชน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

3.1 การคัดกรองบุคคลที่จะเข้ามาอยู่ในชุมชน แบ่งได้เป็น 3 ประการ ประการแรก
 คือ การตรวจสุขภาพ ประการที่สองคือ ต้องถือศีล 5 เป็นอย่างต่ำ ประการสุดท้าย คือ เงื่อนไข
 เสริมสำหรับเด็ก คือ ต้องผ่านการเข้าค่ายทดสอบความอดทนก่อนเข้ามาอยู่ในชุมชน ดังคำบอกเล่า
 ของบุญส่งซึ่งเป็นหัวหน้าฐานงาน กล่าวว่า “แต่ถ้าจะเข้ามาอยู่ที่นี่ได้นั้นต้องถือศีล 5 ก่อนครั้งแรก”
 (บุญส่ง แก่นสนธิ, 15 สิงหาคม 2548) และเมื่อพิจารณาคำบอกเล่าของพรทิพย์ รองหัวหน้าเด็ก
 นักเรียน กล่าวว่า “แต่คนที่เข้ามาได้ก็คือว่าไม่เป็นโรคติดต่อตรวจเลือดก่อน” (พรทิพย์ ศรีแก้ว,
 15 สิงหาคม 2548) และเมื่อพิจารณาจากคำบอกเล่าของวุฒิชัยซึ่งเป็นหัวหน้าเด็กนักเรียน กล่าวว่า

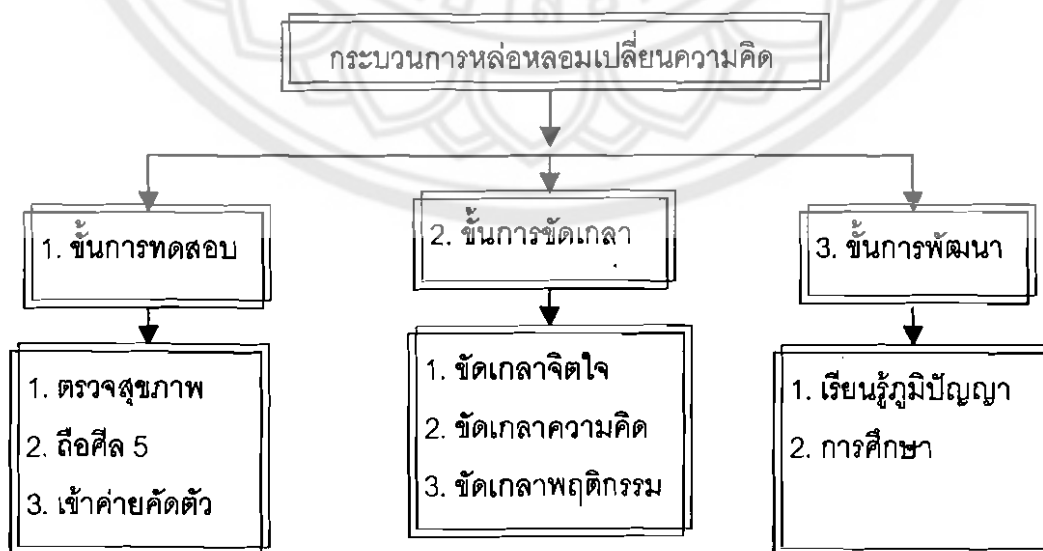
“เหมือนกันเวลาจะเข้าไม่ใช่ว่าจะเข้ามาได้เลยเด็กจะต้องมีการเข้าค่ายให้รู้ว่
 กิจกรรมต้องเป็นอย่างนั้นะต้องหนักหน่อยตอนเข้าค่ายใครที่อยู่ไม่ได้ก็จะออกไป มีคัดเอาเด็กที่
 สมบูรณ์แบบเข้ามาก็ประมาณ 7 วัน มันสองค่าย ค่ายพุทธาญาติคายนีจะไม่เคร่งเครียดเท่าไหว
 แบบว่าอบรมเด็กข้างนอกด้วยข้างนอกและข้างในด้วย แต่ว่าค่ายที่สองเป็นค่ายยุวกสิกรรมเป็น
 ค่ายในเป็นค่ายที่คัด คราวนี้คัดจริง ๆ เลยเด็กที่มาดูตัวคัดมา 50 ก็เหลือ 30 ตอนเข้าขึ้นมาตี
 4 ทำวัตรคือพยายามสร้างสถานการณ์ให้กดดัน คือ ให้รู้วิถีชุมชนที่นี่เป็นอย่างไร ก็จะมีกิจกรรม
 ลงงานกสิกรรมทำไหวไหว ทานข้าวทานสับโหมงไหวไหม หรือว่าบางที่บางวันจะมีอะไรพิเศษก็คือ
 อาจจะให้กินข้าวเปล่ากับก้อนหินที่ต้มเค็ม ๆ บางทีให้เกลือไปอย่างเดียวให้ไปทำอาหารกินเอง
 เข้าไปเลยไปหาผักกินเอง ถ้าเด็กคนไหนแบบว่าชีวิตสุขสบายมาก่อนก็ต้องกลับบ้านไป”
 (วุฒิชัย จาระนัย, 15 สิงหาคม 2548)

3.2 เมื่อเข้ามาอยู่ในชุมชนแล้วนั้น ชุมชนได้นำศีลมาเป็นเครื่องมือในการขัดเกลา
 จิตใจความคิด พฤติกรรม กล่าวคือ สอนให้รู้จักโทษภัยอบายมุขต่าง ๆ ลด ละ เลิกกิเลส
 ของตนเอง ดังคำบอกเล่าของมื่อมันซึ่งเป็นรองหัวหน้าชุมชน กล่าวว่า “สอนเรื่องแรกสุดจะให้
 ชาวบ้านรู้จักของอบายมุข เทียว เล่นการพนัน เรื่องหลักเลยที่เราจะสอนชาวบ้าน”
 (มื่อมัน บุรณะกาโล, 15 สิงหาคม 2548) และเมื่อพิจารณาจากคำบอกเล่าของสายยนต์ซึ่งเป็น
 หัวหน้าฐานงาน กล่าวว่า

"พระที่คอยสอนนะ ท่านเล่าให้ฟังก่อน ไปเจอไก่ที่มันเป็นไก่ เขาเรียกไก่ที่มันเป็นไก่ ร้านนั้นเป็นข้าวมันไก่ ท่านก็ยกตัวอย่างอย่างนี้แหละ ที่นี้ท่านก็นึกถึงเห็นมนุษย์เราหนอ ชีวิตทั้งชีวิตก็กินได้อะไรอย่างนี้ ท่านก็นึกปลง สังเวชะไรของท่านอะนะ แล้วท่านก็ถามเราว่า คุณ ถ้าเรามีเงินให้คุณสักแสนเพื่อขอแซนคุณข้างหนึ่ง โดยที่ไม่เอาชีวิต คุณจะให้ไหม คุณก็มีชีวิตอยู่ แล้วก็ให้เงินแสนหนึ่งแล้วก็ช่วยรักษาแผล ให้นายด้วย แล้วก็คุณจะเอาไหม ไก่ชีวิตหนึ่ง เราก็มาคิดดูท่านพูดอย่างนั้นมันก็สะดุดเลย ไก่ก็หนึ่งชีวิตเราก็หนึ่งชีวิต มันได้ข้อคิดตรงนี้แหละ แล้วก็นึกถึงตัวเองทำงานเย็บผ้าเข็มปัก นิดเดียวก็สะดุ้งแล้ว เขาก็ชีวิตหนึ่งนะ ได้จุดจุดนี้แหละ" (สายยนต์ เพชรนำชม, 14 สิงหาคม, 2548)

3.3 เข้าสู่ขั้นการพัฒนาด้วยการเสริมสร้างความรู้แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ การศึกษาหาความรู้จากการทำงาน โดยใช้ภูมิปัญญาของบุคคลมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตกผลึกเป็นความรู้ของชุมชน และได้ถ่ายทอดบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งเน้นการพัฒนาเด็กให้เกิดการเรียนรู้ผสมผสานกับทฤษฎี ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาตัวเองขึ้นมาได้ ดังคำบอกเล่าของวัชรเป็นรองหัวหน้าเด็กนักเรียน กล่าวว่า "สอนกันแบบปฏิบัติกันเลยครับไม่ต้องมาเรียนทฤษฎีให้เสียเวลาครับ อาสมเจตรเป็นครูฐาน อาจจะมีเรียนมาหรือประสบการณ์ก็มาเป็นครูสอนไปเลยครับ สอนฟรี เป็นครูแบบไม่ต้องจบปริญญาตรี" (วัชร ทัดศรี, 15 สิงหาคม 2548)

ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่ากระบวนการหล่อหลอมความคิดของชุมชนแบ่งได้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการทดลองก่อนอยู่ในชุมชน ขั้นที่สอง คือ การขัดเกลา ขั้นที่สาม คือ การพัฒนาตนเอง

ภาพ 9 แสดงแผนภูมิกระบวนการหล่อหลอมเปลี่ยนความคิดของชุมชน

แนวทางการปฏิบัติตามกระบวนการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

การปฏิบัติตามระบบเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ผู้ศึกษาเริ่มศึกษาปัจจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นฐานรองรับให้เกิดกระบวนการเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง กล่าวได้ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดกระบวนการเศรษฐกิจพึ่งตนเอง

ปัจจัยที่ส่งผลแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจะยกมาเป็นบางส่วน คือ ปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่ พื้นที่และบุคคล สันัน ขจรประศาสตร์ (2541. อ้างอิงจาก มงคล ด้านธานีทร์, ม.ป.ป. หน้า 109)

1.1 พื้นที่

พัฒนาการชุมชนศาลือโคกในอดีต ริเริ่มจากผู้คนที่มีความศรัทธาช่วยบูรณะพื้นที่เพื่อใช้สำหรับการเพาะปลูกพืชผักสวนครัว ต่อมาเริ่มมีบุคคลต่าง ๆ เข้ามาอยู่ในชุมชนมากขึ้น จึงได้จัดสรรซื้อพื้นที่เพิ่มเติมซึ่งมากขึ้นตามลำดับซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของชุมชนเอง ณ ปัจจุบันนี้มีพื้นที่จำนวน 70 กว่าไร่ (ไม่รวมพื้นที่สาธารณะ) โดยแบ่งการใช้ประโยชน์ให้ทำให้เกิดกระบวนการเศรษฐกิจพึ่งตนเองได้คือพื้นที่สำหรับการเพาะปลูก พื้นที่สำหรับการสร้างฐานงานแปรรูปต่าง ๆ พื้นที่สำหรับการสร้างศาลาส่วนกลาง พื้นที่สำหรับการสร้างที่อยู่อาศัย พื้นที่สำหรับการตั้งโรงเรียน พื้นที่สำหรับการตั้งแหล่งการค้า พื้นที่สำหรับการเก็บกักน้ำ เป็นต้น

1.2 บุคคล

การนำพระพุทธศาสนาที่ดีความหมายแตกต่างไปจากสังคมโดยทั่วไป มีการแนะนำ สอน และทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง ที่ว่าการกระทำตามหลักคำสอนจะทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถที่จะลด ละ กิเลส เพื่อพัฒนาตัวเองได้ ขณะเดียวกันก็สามารถช่วยเหลือสังคมได้อีกทางหนึ่ง จึงเกิดเป็นความเชื่อ ความศรัทธา ซึ่งกลายเป็นพลังที่ทำให้คนเกิดการปฏิบัติอย่างมุ่งมั่น ท่วมเท เสียสละทั้งกำลังใจ กำลังกาย กำลังสมอง ละกำลังทรัพย์ เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในโลกอย่างเกิดประโยชน์ สร้างคุณค่าให้กับตนเอง ดังคำบอกเล่าของไปซึ่งเป็นคนวัด กล่าวว่า "แม่มีนาแต่เราไม่ได้ทำเองให้เค้าทำ แล้วเค้าก็ให้ เราก็ก้อมาช่วยเค้า ช่วยเค้าทำบุญ เสียสละไป" (ไป บุตรพริ้ง, 15 สิงหาคม 2548) และเมื่อพิจารณาจากคำบอกเล่าของเกื้อพุทธซึ่งเป็นสมณะหัวหน้าชุมชน กล่าวว่า

"การทำงานที่ช่วยกันคิด ช่วยกันทำงานที่ไม่เน้นที่การลงทุนอันนี้แล้วต้องได้อันนี้มาตอบแทนอันนั้นอันนี้ เดียวกันเดี๋ยวนั้น ถ้าคุณอยู่ในชุมชนคุณทำไป สิ่งที่คุณได้คือบุญ บุญ คือ คุณจะมีค่าในสายตาของชาวชุมชนด้วยกัน แต่ถ้าคุณมาอยู่แล้วคุณขี้เกียจไม่ขวนขวาย ไซ้

ใหม่ คุณก็จะถูกเขามองว่าคุณไม่มีค่าเลยในที่สุดก็ถูกไล่ออกไป เพราะฉะนั้นคนที่ จะเข้ามาอยู่ในชุมชนตรงนี้ต้องมีการขนถ่าย มีการเอาภาระ มีการดูแลอะไรก็แล้วแต่ ดูแลสังคมด้วย ดูแลตนเองด้วย" (เกื้อพุทธ ชินธโร, 15 สิงหาคม 2548)

2. กระบวนการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

กระบวนการเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งแบ่งได้ 6 ด้าน คือ 1. การผลิตอะไร/อย่างไร
2. การแปรรูปอะไร/อย่างไร 3. การบริโภคอะไร/อย่างไร 4. การจำหน่ายอะไร/อย่างไร
5.สวัสดิการอะไร/อย่างไร 6. เงินทุนหมุนเวียนอะไร/อย่างไร อธิบายได้ดังต่อไปนี้

2.1 ฐานการผลิต

การผลิตของชุมชนที่เน้นการทำกิจกรรมซึ่งมีพื้นฐานการผลิตมาตั้งแต่การก่อร่างสร้างตัวเป็นชุมชนขึ้นมา โดยส่วนนี้จะแสดงให้เห็นถึงกระบวนการดำเนินงานของชุมชน กล่าวคือ

2.1.1 ฐานกิจกรรม ได้แก่ การทำนา ทำไร่ ทำพืชผักสวนครัว ทำสวนสมุนไพร การดำเนินงานจะเป็นตามฤดูกาล ซึ่งเริ่มการผลิตในเดือนพฤษภาคมเป็นช่วงการหว่านถั่วลิสง และข้าวโพด งาม ควบคู่กับการใช้รถไถเพื่อเตรียมพื้นที่สำหรับการทำนา ช่วงเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม ซึ่งเป็นฤดูฝนเป็นช่วงของการหว่านข้าวทำนาและหว่านข้าวโพด งามและถั่วลิสง จนกระทั่งเก็บเกี่ยวผลผลิต เมื่อเข้าถึงช่วงฤดูหนาวในเดือนพฤศจิกายนเป็นช่วงการปลูกผัก ผักหวาน พริกต่าง ๆ เมื่อถึงช่วงเดือนเมษายนก็ปลูกสมุนไพร

2.1.2 ฐานโรงเห็ด การดำเนินงานแบ่งได้เป็น 2 ช่วงฤดู คือ ช่วงฤดูหนาวทำการปลูกเห็ดนางฟ้าและช่วงเดือนพฤษภาคม-สิงหาคมทำการปลูกเห็ดขอน เพื่อให้หมุนเวียนให้มีกินตลอดปี

2.1.3 ฐานปุ๋ยสะอาด การดำเนินงานหลักกิจกรรมธรรมชาติของชุมชนที่จะผลิตที่ไม่ใช้สารเคมีใด ๆ ซึ่งรวมทั้งยาและปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ดังนั้นฐานปุ๋ยที่สร้างขึ้นมานั้นเพื่อเป็นการทดแทนตามหลักแนวคิดและคำสอน คือ การเกษตรที่เน้นผลิตแบบไร้สารพิษ ซึ่งได้มาจากธรรมชาติ เช่น หญ้า ฟางข้าว เศษอาหาร ก้อนเชื้อเห็ด ใบพืชต่าง ๆ นำมาดัดแปลงเป็นเป็นปุ๋ย ยาฉีดพ่น เพื่อใช้ในการเกษตร

2.2 การแปรรูป

นอกจากการผลิตแล้ว ในอีกมุมหนึ่งที่เกิดจากการผลิต คือ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ โดยมีทั้งเครื่องอุปโภคและบริโภค กล่าวได้ดังต่อไปนี้

2.2.1 ฐานแซมพู การดำเนินงานนำพืช เช่น ดอกอัญชัน หว่านหางจระเข้ มาทำการผลิต แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกสำหรับการบริโภคในชุมชนและส่วนที่จำหน่าย จะนำหัวน้ำหอมใส่ลงไปด้วย

2.2.2 ฐานสมุนไพร การดำเนินงานผลิตที่ไม่ยุ่งยากมากนัก ด้วยการนำพืชสมุนไพรต่าง ๆ ผลิตจากฐานงานกสิกรรมนำมาอบให้แห้ง ใส่เครื่องบดสามารถบรรจุหีบห่อเป็นตัวยาแคปซูล เพื่อใช้รักษาบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน อีกส่วนหนึ่งก็เพื่อออกจำหน่าย

2.2.3 ฐานโรงสีข้าว การดำเนินงานนั้นแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ สีข้าวของชุมชนเองเพื่อไว้บริโภคและออกจำหน่ายในรูปแบบของข้าวกล้อง อีกส่วนหนึ่งคือ เพื่อบริการบุคคลภายนอก ซึ่งจะได้ผลผลิตอีกอย่างหนึ่งตามมาคือ ข้าวหักและแกลบ ซึ่งจะถูกคัดออกชุมชนเองก็พยายามบริโภครวมกับข้าวกล้อง ส่วนแกลบก็จะมาทำกับกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การเพาะต้นไม้

2.2.4 ฐานโรงจักร การดำเนินงานนั้นมีวัสดุอุปกรณ์ส่วนใหญ่ได้รับมาจากการบริจาคจากญาติธรรม ด้วยมีลักษณะของการตัดเย็บอยู่ 2 อย่างคือ การตัดเย็บและการซ่อมแซม เช่น เสื้อ กางเกง มุ้ง เป็นต้น

2.2.5 ฐานการแปรรูปอาหาร การดำเนินงานนั้นจะนำผลผลิตจากฐานงานกสิกรรม ที่เหลือและแบ่งไว้สำหรับเพื่อแปรรูป เช่น กะปิ เต้าเจี้ยว ปลาร้าเจ เต้าหู้ ถือได้ว่าเป็นการถนอมอาหารและเพิ่มรสชาติของอาหารเพื่อบริโภคในชุมชนและการจำหน่าย

การแปรรูปผลผลิตจะต้องมีคุณภาพ ได้รับมาตรฐานของการแปรรูปนั้น จะมี ต.อ. (ตรวจอโคท) คือ จะทำหน้าที่พิจารณาว่าสิ่งใดควรผลิต ความปลอดภัย ความเสี่ยงในการเลือกวัตถุดิบ กระบวนการผลิต ควบคุม การตรวจสอบ สุขลักษณะในการผลิตและมาตรฐานของการผลิตผลิตภัณฑ์ทุกชนิดของชาวอโคทที่มีการผลิตขึ้นมาต้องแจ้งให้กับ ต.อ. กลางรับทราบ เพื่อทำการจดทะเบียนข้อมูลการผลิต และการทำฉลากผลผลิตจะต้องผ่านการตรวจสอบจาก ต.อ. และหมายเลขรับรองผลผลิตที่ได้รับมาตรฐานในระดับต่าง ๆ

2.3 การบริโภค

การบริโภคของชุมชนได้นำหลักของสาธารณโภคี คือ การทำงานของสมาชิกในชุมชนจะไม่ได้รับผลค่าตอบแทนเป็นรายบุคคล ซึ่งรวมกันไว้ที่ส่วนกลางของชุมชน ผลการศึกษพบว่า ชุมชนได้จัดการสนองความต้องการปัจจัย 4 กล่าวได้ดังต่อไปนี้

2.3.1 อาหาร ได้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเกิดมาจากการผลิตของชุมชนเอง กล่าวคือ ชุมชนได้มีการจัดตั้งฐานงานต่าง ๆ ขึ้นมา เช่น ฐานกสิกรรมที่ทำการผลิตข้าวผลิตทั่ว ทั่ว ทั่ว เชื่อมโยงเข้าสู่การแปรรูปผลผลิต เป็นการแสดงให้เห็นว่าชุมชนได้พยายามดิ้นรนให้เกิดการพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง ดังคำบอกเล่าของอนงค์ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะกรรมการชุมชนกล่าวว่า "ข้าวเราปลูกเอง โรงสีเราก็มีเอง ผักเราก็ทำเอง เราจะพยายามพึ่งตนเองให้มากที่สุด" (อนงค์ คชสารทอง, 15 สิงหาคม 2548) และเมื่อพิจารณาจากคำบอกเล่าของเกื้อพุทธซึ่งเป็นสมณะหัวหน้าชุมชน กล่าวว่า "ด้านการผลิตอาหาร ข้าวกินตั้งแต่ปีที่แล้วปีนี่ยังไม่หมดเลย ส่วนเรื่องการแปรรูปเราใช้ในการอุปโภคบริโภคขนาดไหน คิดว่าเราก็กินไม่หมดนะ อย่างกะปิ เต้าเจี้ยวเราก็กินไม่หมดเหลือก็เอามาขาย" (เกื้อพุทธ ชินธโร, 15 สิงหาคม 2548) ส่วนที่สอง คือ การซื้อมาจากข้างนอกชุมชน กล่าวคือ เนื่องจากข้อจำกัดทางทรัพยากรธรรมชาติ จึงไม่สามารถสร้างผลผลิตขึ้นมาเองได้ เช่น น้ำมันพืช เกลือ น้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น ดังคำบอกเล่าของวัชระซึ่งเป็นรองหัวหน้าเด็ก กล่าวว่า "อย่างน้ำมันที่ทำอาหารนะเราต้องซื้อเพราะว่าเราทำไม่ได้" (วัชระ ทัดศรี, 15 สิงหาคม 2548) และเมื่อพิจารณาจากคำบอกเล่าของอนงค์ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะกรรมการชุมชน กล่าวว่า "สิ่งที่เราทำไม่ได้ คือ พวกน้ำมันพืช น้ำมันรถ ที่นี้จะใช้รถค้อนข้างสูงเพราะพวกเราจะมีการอบรมประชุมติดตามเครือข่ายจริง ๆ เรามีเกือบทั่วประเทศ งานปีใหม่เราก็ไปที่อุบลราชธานี เราจะมีการไปปอยพุงนี้จะไปกำแพงเพชรประมาณ 2 คืนเพราะนั่นจะมีศูนย์อบรมเขาก็จะนิมนต์พระที่นั่นไป" (อนงค์ คชสารทอง, 15 สิงหาคม 2548)

ชุมชนได้มีการบริหารจัดการ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนจะมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารให้กับสมาชิกในชุมชนได้รับทราบ ในเรื่องของรายรับ-รายจ่าย เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมรับรู้ ปรับปรุง ลดค่าใช้จ่ายในส่วนต่าง ๆ ลงเพื่อให้ชุมชนนั้นอยู่รอดได้ ดังคำบอกเล่าของพรศรีซึ่งเป็นรองหัวหน้าเด็กนักเรียน กล่าวว่า "เขาจะประกาศรายได้ รายจ่ายทุกเดือน ถ้าเดือนไหนสูง ทุกคนจะต้องช่วยกันประหยัด" (พรทิพย์ ศรีแก้ว, 15 สิงหาคม 2548)

2.3.2 เครื่องนุ่งห่ม สมาชิกในชุมชนสวมใส่เครื่องนุ่งห่มแตกต่างกันตามฐานะ เน้นไปสู่การลดละกิเลสเป็นสำคัญ เห็นได้จากรูปแบบเสื้อผ้า สีส้น เช่น สมณะจะแต่งกายเช่นเดียวกับพระสงฆ์ในกระแสลักเพียงแต่ผ้าจะเป็นสีน้ำตาลเข้ม ส่วนคนวัดและชาวชุมชน เด็กนักเรียนจะแต่งกายด้วยเสื้อหม้อฮ่อมสีน้ำเงินหรือสีอื่น ๆ ที่ไม่ฉูดฉาดอย่างสีน้ำตาล ซึ่งจะแจกจ่ายให้นั้นคนละ 3 ชุด/ปี

2.3.3 ที่อยู่อาศัย จะนำไปสู่การลด ละ กิเลส เห็นได้จากเครื่องอำนวยความสะดวกในบ้านจะมีให้ไม่เกินความจำเป็น ลักษณะรูปทรงของบ้าน เช่น สมณะจะพักอยู่ตามภูมิลำเนาเล็กๆ กระจายอยู่ทั่วบริเวณชุมชน คนวัดจะพักอยู่ตามบ้านที่ทำการสร้างขึ้นมาด้วยตนเองสำหรับชาวชุมชนจะพักอยู่ในบ้านเช่นเดียวกัน โดยแบ่งประเภทของบ้านนั้นเป็นสองประเภทคือ ประเภทแรกจะเป็นบ้านที่มีสมาชิกในชุมชนอยู่ประจำ มีทั้งความเป็นครอบครัวและอยู่แบบรายบุคคล ประเภทที่สองคือ บ้านร้างที่ไม่มีผู้ใดอยู่อาศัยแต่จะมีผู้ดูแลการใช้ประโยชน์ของบ้าน คือ จัดการให้ญาติธรรมมาอยู่หรือการจะจัดให้เป็นที่พักชั่วคราวสำหรับการมาเยี่ยมชมหรือศึกษาดูงาน สำหรับเด็กนักเรียนนั้นจะพักอยู่รวมกันแต่แยกเป็นฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย โดยที่ฝ่ายหญิงจะแยกพักที่โรงครัวชั้นบน ส่วนฝ่ายชายจะพักที่โรงเห็ดชั้นบน

2.3.4 ยารักษาโรค ก่อนที่จะเข้ามาอยู่ในชุมชนจะต้องมีการตรวจสุขภาพ ทั้งนี้เพื่อจะทราบว่ามิโรคภัยหรือโรคประจำตัวอะไรบ้าง เพราะเป้าหมายการก่อตั้งชุมชนมิใช่เป็นสถานสงเคราะห์แต่ต้องการสร้างคนให้มีคุณภาพให้สังคม เมื่อเข้ามาอยู่ในชุมชนเกิดการเจ็บป่วยชุมชนได้สร้างหน่วยบริการรักษาเบื้องต้นโดยใช้ตัวยาสมุนไพร แต่ถ้าเกินความสามารถที่จะทำการรักษาได้ชุมชนจะส่งให้ทางภาครัฐดำเนินการ ด้วยการใช้สิทธิบัตร 30 บาทและบัตรคนชรา ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าการบริโภคนั้นเพียงเพื่อสนองความต้องการปัจจัย 4 พื้นฐานในการดำรงชีวิตแสดงให้เห็นถึงการลด ละ เลิก กิเลส

2.4 การจำหน่าย

การจำหน่ายสินค้าแบ่งได้ 2 ส่วน คือ ชุมชนได้จัดการผลิตขึ้นมาเอง เช่น ข้าว แยมพู่ พืชผักจะจำหน่ายตามตลาดนัดและร้านใจฟ้า ซึ่งมีทั้งปลีกและส่ง ส่วนที่สอง คือน้ำมันเชื้อเพลิงที่จะจำหน่ายในรูปแบบสหกรณ์บุญนิยม ซึ่งมีการคิดราคาจำหน่ายตามหลักแนวคิดระบบบุญนิยม (เชียงใหม่ชื่อ, 2547, หน้า 10)

ขั้นที่ 1 ขายในราคาพยายามให้ต่ำกว่าราคาตลาดให้ได้มากที่สุดเท่าที่สามารถ

ขั้นที่ 2 ขายในราคาเท่าทุน

ขั้นที่ 3 ขายในราคาต่ำกว่าทุนให้ได้มากที่สุดเท่าที่สามารถ

ขั้นที่ 4 แจกฟรี หรือให้เปล่า

2.5 สวัสดิการ

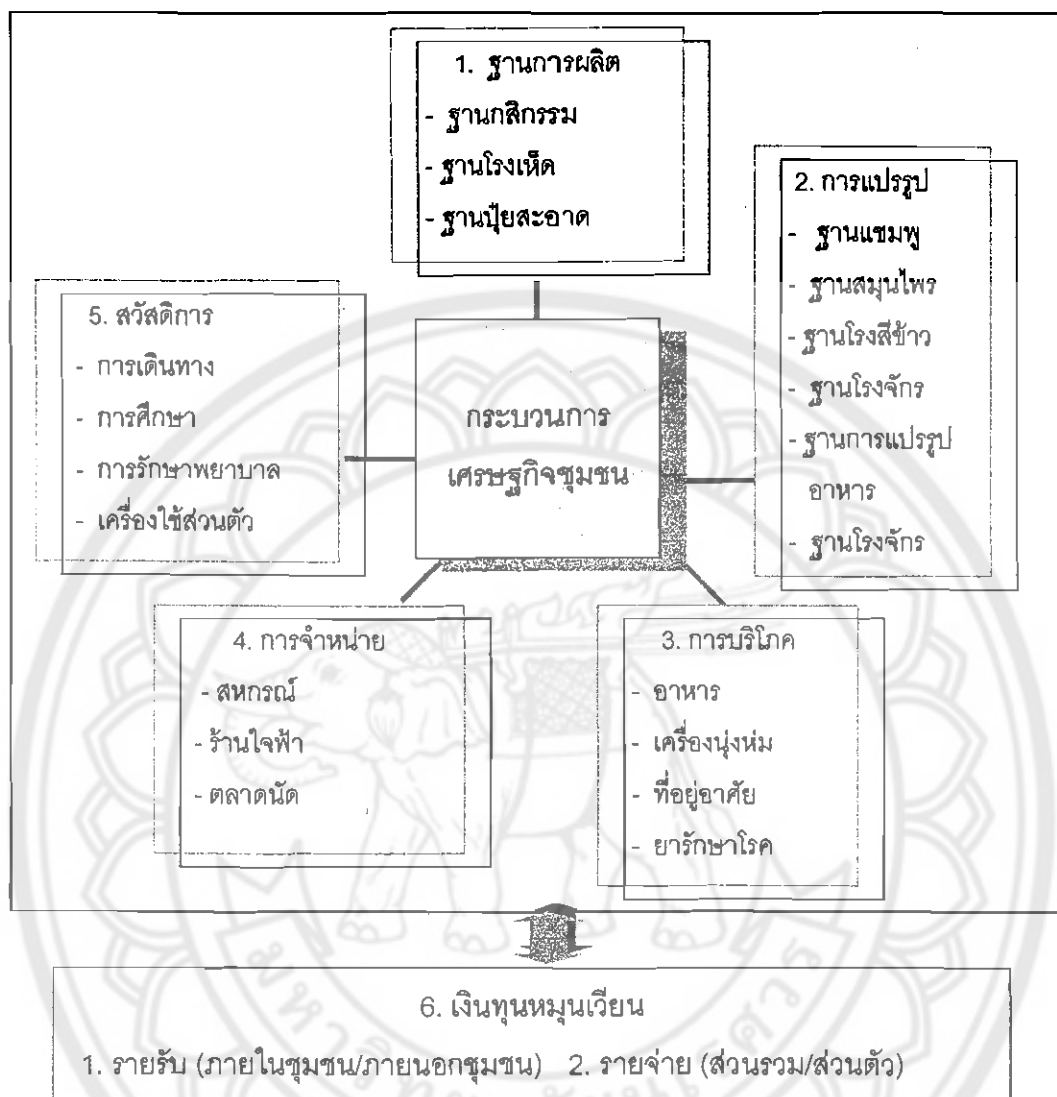
นอกจากการสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์แล้ว ชุมชนยังจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก คือ จากบุคคลที่เข้ามาอยู่ในชุมชนโดยนำพาลูกหลานของตนเองมาอยู่ด้วย ขณะเดียวกันชุมชนอยากจะได้สมาชิกให้ชุมชนให้คงอยู่และเห็นความสำคัญกับการศึกษา จึงได้จัดตั้งโรงเรียนขึ้นมาเริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา ถึงมัธยมปลาย ตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ หากผู้ใดต้องการศึกษาต่อทางชุมชนจะสงเสียดำค่าใช้จ่าย

2.6 เงินทุนหมุนเวียน

เงินทุนหมุนเวียนในชุมชนซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ส่วนด้วยกัน กล่าวได้ดังต่อไปนี้

2.6.1 รายรับ แบ่งเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ ส่วนแรกคือ การจำหน่ายผลผลิตทั้งในและนอกชุมชน ได้ขยายแนวคิด ด้วยวิธีการเปิดอบรม ซึ่งเป็นรายได้ให้กับชุมชนอีกทางหนึ่ง ส่วนที่สองคือ ภายนอกชุมชน ด้วยการบริจาคทรัพย์สิน/สิ่งของและได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งรายได้ทั้งหมดนี้จะนำมารวมกันเป็นส่วนกลาง

2.6.2 รายจ่าย แบ่งเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ ส่วนแรกเป็นรายจ่ายของส่วนรวมตามฐานงานต่าง ๆ ค่าไฟฟ้า ส่วนที่สอง คือ ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล เช่น การรักษาพยาบาล ค่าของใช้ส่วนตัวสำหรับผู้หญิง

ภาพ 10 แสดงแผนภูมิกระบวนการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของชุมชนศาลือโคก

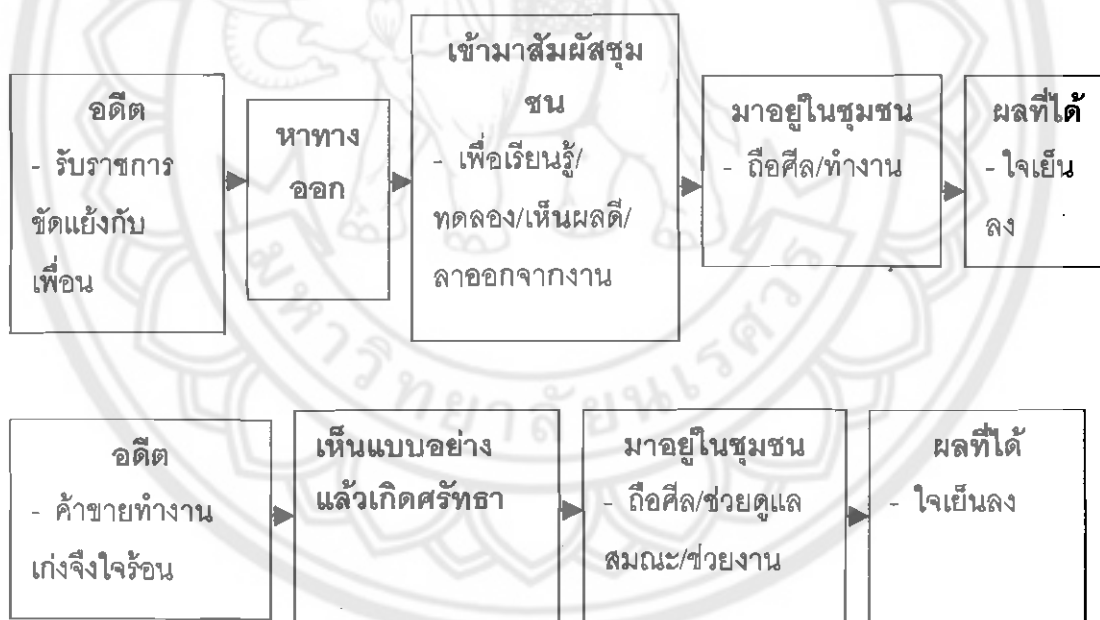
พัฒนาการที่เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิต

เมื่อบุคคลเข้ามาสัมผัส ศึกษา ทดลองวิธีการของชุมชน ทำให้เริ่มมีพัฒนาการ การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิต กล่าวได้ดังต่อไปนี้

1. ทางด้านจิตใจ

สภาพปัญหาทางด้านสังคม กลายเป็นแรงบีบคั้นทำให้คนแสวงหาแนวทางออกของ ปัญหา ซึ่งจากการแนะนำของคนเพื่อนร่วมงานที่เข้ามาสัมผัสชุมชนแล้วเห็นว่าดี จึงได้แนะนำ ตนเองให้มาศึกษา ซึ่งเริ่มเข้ามาสัมผัสในชุมชนเพื่อเรียนรู้และเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติ

พบว่า ทำให้ค่าใช้จ่ายของตนเองลดลง สามารถก่อร่างสร้างตัวได้อย่างรวดเร็ว จึงได้ลาออกจากงาน และพบอีกว่า บางคนเกิดจากความศรัทธาในแนวคำสอนและการกระทำของสมณะ จึงอยากจะปฏิบัติตาม จนกระทั่งได้เข้ามาอยู่ในชุมชนอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งพบเหมือนกันว่า มีการนำธรรมะมาสอดแทรกให้เข้ากับกิจกรรมต่าง ๆ ประจำวัน ตั้งแต่การกิน การทำงาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติเกิดพัฒนาทางจิต ทำงานอย่างมีสติ ควบคุมตนเองได้ สามารถเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ดังคำบอกเล่าของศิวิรรณซึ่งเป็นหัวหน้าฐานงาน กล่าวว่า “สิ่งที่ทำมาทั้งหมด คือ ใจเย็นมากขึ้น ก่อนนั้นเรามีทะเลาะกับเพื่อน แล้วเราก็มีความรู้สึกว่าใช่แล้วละจบ” (ศิวิรรณ บัณฑิตวิชัย, 15 สิงหาคม 2548) เมื่อพิจารณาคำบอกเล่าของไปซึ่งเป็นคนวัด กล่าวว่า “แต่ก่อนแม่เป็นคนใจร้อนมาก เพราะแม่ทำงานเก่ง แล้วก็ใจร้อน ไม่เหมือนเดี๋ยวนี้ มันเย็นลง มันรับแขกได้มากมาย” (ไป บุตรพริ้ง, 15 สิงหาคม 2548)

ภาพ 11 แสดงแผนภูมิพัฒนาการที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ

ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าสภาพแรงบีบบังคับของสังคม ทำให้คนแสวงหาแนวทางการดำเนินชีวิตในรูปแบบใหม่ ซึ่งได้เลือกชุมชนศาลือโคก พบว่า การเข้ามาอยู่ในชุมชนนั้น มีวิถีชีวิตที่ใช้ศีลสอดแทรกเข้ากับกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ทำให้รู้จักการควบคุมจิตใจ ทำงานอย่างมีสติ จนเกิดการพัฒนาทางจิตของตนเองได้

2. ทางด้านร่างกาย

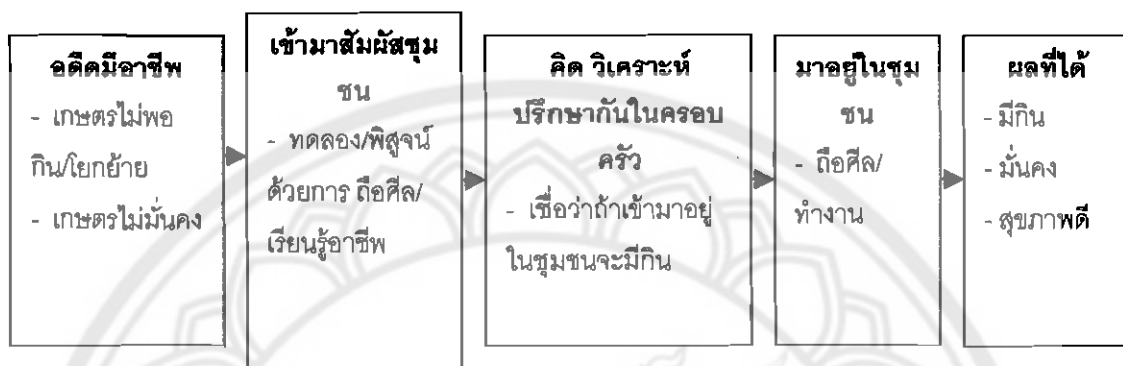
สภาพปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดผลกระทบต่อตนเองและครอบครัว ทำให้คนดิ้นรนต่อสู้เพื่อแสวงหาแนวทางออกของปัญหา และเมื่อได้เห็นสื่อเผยแพร่ข้อมูลโคกทางด้านลบ จึงเข้ามาทดลอง พิสูจน์ ด้วยการเข้ามามีส่วนรวมในกิจกรรมตามฐานงานต่าง ๆ ที่ชุมชนได้สร้างขึ้น มา แล้วกลับมาคิด วิเคราะห์ ประเมินกันในครอบครัวได้ผลสรุปที่ว่าดี ถ้าตนเองและครอบครัว มาอยู่ในชุมชนจะมีกิน มีใช้ได้

ดังนั้น จากความเชื่อมั่นดังกล่าวทำให้เข้ามาอยู่ในชุมชนอย่างเต็มรูปแบบ ผลการศึกษาพบว่า ความเชื่อ ความศรัทธา ทำให้ตนเองปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอนอย่างเต็มความสามารถแต่ไม่สมบูรณ์โดยเฉพาะเรื่องการถือศีล อย่างไรก็ตามตนเองพยายามช่วยชุมชนทำงานอย่างทุ่มเท ผลผลิตที่ได้ คือ ความพออยู่ พอกิน ดังคำบอกเล่าของบ้านเย็นซึ่งเป็นรองคณะกรรมการชุมชน กล่าวว่า “ที่นี่เราปลูกกินเอง ปลูกข้าวกินเอง ข้าวเหนียว ข้าวเจ้า แล้วก็ผักทุกชนิด มีหมตนะอยู่หลังวัด แล้วก็ปลูกข้างนอกกินด้วยกัน เราช่วยกันทำ แล้วก็เอามาทำให้โรงครัวทำ แม่ก็หว่านถั่วพอได้กินก็เอามารวมกัน มันก็กินรวมกันหมด” (บ้านเย็น เพชรนำชม, 15 สิงหาคม 2548) และเมื่อพิจารณาจากคำบอกเล่าของสายยนต์ซึ่งเป็นหัวหน้าฐานงาน กล่าวว่า “ที่ชุมชนเราปลูกพืชผักมากมาย ปลูกข้าวปลาอะไรมากมาย เราปลูกกินกัน” (สายยนต์ เพชรนำชม, 14 สิงหาคม 2548)

แม้กระนั้นความสำคัญของการจัดการผลิตในฐานะที่เป็นหัวใจสำคัญสำหรับการบริโภคแล้ว ผลการศึกษายังพบอีกว่า การมุ่งมั่นทำงานเพื่อสร้างผลผลิตให้มีไว้บริโภคแล้วนั้น สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ความมั่นคงในการดำเนินชีวิตที่สามารถสร้างหลักประกันให้กับตนเองและครอบครัวได้ ดังคำบอกเล่าของบุญส่งซึ่งเป็นหัวหน้าฐานงาน กล่าวว่า “มาอยู่ที่นี่เราปลูกอยู่ ปลูกกิน เราไม่ต้องไปพึ่งของข้างนอก เราไม่ต้องกลัวไม่มีกินเลย” (บุญส่ง แก่นสนธิ, 15 สิงหาคม 2548) และเมื่อพิจารณาจากคำบอกเล่าลำพันซึ่งเป็นคนวัด กล่าวว่า “เราไม่ต้องห่วงเลยที่นี่เรามีให้กิน อย่างข้าวทำแต่ปีที่แล้วยังไม่หมดเลย” (ลำพัน สวนสุข, 14 สิงหาคม 2548)

ประเด็นการผลิตที่ให้ความใส่ใจในอาหารเพื่อสุขภาพนั้นก็เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับชุมชน ผลการศึกษาพบว่า การผลิตของชุมชนที่มีความหลากหลาย มีทั้งความหลากหลายของพันธุ์พืช ซึ่งมีวิธีการผลิตที่ห่วงใยถึงสิ่งแวดล้อม ทำให้ผลผลิตที่ได้มานั้นก็มีความหลากหลายและปลอดภัย ผู้บริโภคจึงบริโภคอาหารได้อย่างครบถ้วนและมีประโยชน์ ส่งผลทำให้สุขภาพร่างกายของผู้บริโภคนั้นสมบูรณ์ แข็งแรง ดังคำบอกเล่าของบุญส่งซึ่งเป็นหัวหน้าฐานงาน กล่าวว่า “มันพอกิน ร่างกายมันก็ไม่เป็นโรค ไม่เคยเจ็บป่วยหนัก ๆ แล้วก็ทานอาหารที่ไม่มีสารพิษ มันมีส่วน ผักมีส่วน ถ้าหมอแผนปัจจุบันเขาก็สอนอยู่ พืชผักแต่ละชนิด

เขาเป็นยา แต่เราเรียนไม่ได้ครบว่าผักอันนี้เป็นยารักษาร่างกาย แม้แต่กระเทียม พริกพวกนี้เป็นยา พวกเออ ไนโบเตย ไบมะตูมเหมือนผักทุกชนิดไม่ได้จัดยานะมันเป็นสมุนไพรรักษาร่างกายของคนเรา ผมก็ได้ทานประจำร่างกายดีขึ้น" (บุญส่ง แก่นสนธิ์, 15 สิงหาคม 2548)

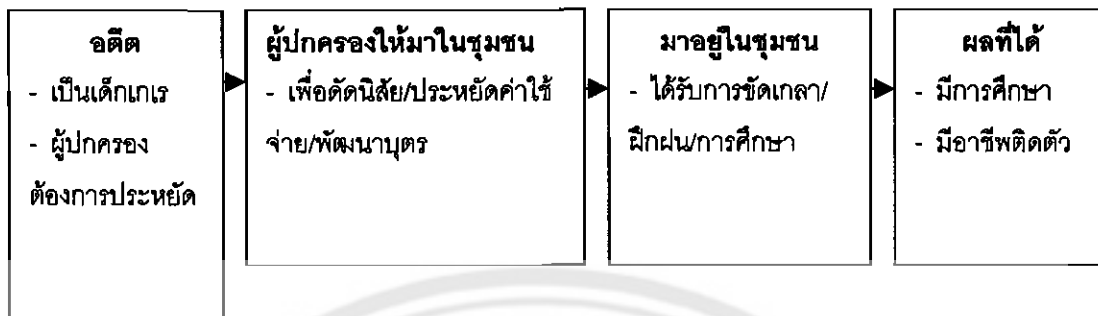

ภาพ 12 แสดงแผนภูมิพัฒนาการที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย

ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าปัญหาทางเศรษฐกิจ ทำให้คนและครอบครัวแสวงหาจุดพึ่งพิง ซึ่งได้เลือกชุมชนศาลือโคก พบว่า ความเชื่อมั่น ความศรัทธา ทำให้เกิดการปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถด้วยใช้ศิลปะมาควบคุม ไม่ให้มากไม่ให้น้อยเกินไป รวมทั้งใส่ใจเรื่องสภาพแวดล้อม ผลผลิตที่ได้มาจึงเกิดความพอเพียงและมั่นคง รวมทั้งสุขภาพที่แข็งแรง

3. ด้านสติปัญญา

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้คนเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นได้ผลการศึกษพบว่า เริ่มมีพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่การคัดเลือกบุคคลเข้ามาอยู่ในชุมชน ด้วยการสร้างค่ายเพื่อทดสอบความอดทนของเด็ก เมื่อตนเองผ่านการทดสอบของชุมชนแล้วนั้นพบว่า ชุมชนใช้ศิลปะและสิ่งแวดล้อมเป็นตัวหล่อหลอมขัดเกลาจิตใจ สอนให้เกิดการปรับเปลี่ยนความคิด พัฒนาใช้ภูมิปัญญาของคนในชุมชนสอนให้เกิดการเรียนรู้ในวิชาชีพต่าง ๆ นำมาผสมผสานกับทฤษฎี ทำให้เกิดการพัฒนาขึ้นมาได้ ดังคำบอกเล่าของศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นรองหัวหน้าเด็กนักเรียนในชุมชน กล่าววว่า "เรามาอยู่ที่นี่เรามีแก๊ซตัดชีวิตข้างหน้า คือ มีทั้งอาชีพและการศึกษาติดตัวนั้นแหละครับ" (ศักดิ์สิทธิ์ เจริญ, 15 สิงหาคม 2548) และเมื่อพิจารณาจากคำบอกเล่าของวุฒิชัยซึ่งเป็นหัวหน้าเด็กนักเรียนในชุมชน กล่าววว่า "ปกติแล้วก็ข้างนอกจะคิดอะไรแบบซ้ำ ๆ เดิม ๆ แต่ที่นี่เขาปลูกฝังให้คิดอะไรที่ใหม่ ๆ ไม่เหมือนคนอื่น ๆ เป็นเด็กแนวที่ทำอะไรที่ไม่เหมือนคนอื่น" (วุฒิชัย จาระนัย , 15 สิงหาคม 2548)

ภาพ 13 แสดงแผนภูมิพัฒนาการที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสติปัญญา

ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าจากสภาพปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ผู้ปกครองพาเด็กเข้ามาอยู่ในชุมชน และเริ่มมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงโดยใช้ศิลปะกำกับซึ่งแบ่งได้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นแรกการขัดเกลาจิตใจ ขั้นการฝึกฝนและขั้นการพัฒนา กระทั่งเกิดการเรียนรู้ผสมผสานกับทฤษฎี ทำให้เกิดความเชื่อว่าจากการกระทำดังกล่าวทำให้เกิดการพัฒนาขึ้นมาได้

บทเรียนชุมชนเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง

แนวคิด คำสอนของชุมชนที่สร้างขึ้นมานั้น เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติของคน ซึ่งทำให้คนมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงตัวเองขึ้นตามลำดับ กลายเป็นบทเรียนชุมชนเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง กล่าวดังต่อไปนี้

1. ทางด้านเศรษฐกิจ

นอกจากการขัดเกลาตนเองในเรื่อง “ศีล” แล้วนั้นซึ่งนำไปสู่การให้ “ทาน” หรือการ “ให้” (ประเวศ วะสี, 2548. หน้า 2) ผลการศึกษาพบว่า การใช้ศิลปะกำกับคน เริ่มตั้งแต่การทดสอบคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ามาอยู่ในชุมชน เมื่อได้ผ่านการทดสอบแล้ว จึงได้เข้ามาอยู่ในชุมชน มีการสร้างผลผลิตที่ผ่านชีวิตแบบพออยู่พอกิน เข้าสู่เหลือกินเหลือใช้ได้เริ่มขยายกิจการเข้าสู่การค้า พบว่า หลักการคิดราคาจำหน่ายสินค้าซึ่งใช้ระบบบุญนิยม 4 ประการอันได้แก่ ขายสินค้าต่ำกว่าท้องตลาด เท่าทุน ขายต่ำกว่าราคา แจกฟรี ด้วยหลักการดังกล่าวเห็นได้ว่าเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้คนในชุมชนได้ขัดเกลาทางด้านศีล ดังคำกล่าวของเกื้อพุทธซึ่งเป็นสมณะหัวหน้าชุมชน กล่าวว่า “มวลของชุมชนก็เข้มแข็งขึ้นสามารถพึ่งตนเองได้แล้ว บางอย่างสามารถให้ข้างนอกพึ่งได้ด้วยนะ เช่น การค้าขายนี่คือชุมชนเริ่มเข้มแข็ง ชุมชนจะต้องมีพื้นฐาน

ของการถือศีลปฏิบัติธรรมมีการปฏิบัติตรงนี้มีพื้นฐานพอสมควรมีที่จะเอามาแปรผล แยกห้าม ภาวตรงนี้ได้ เพราะฉะนั้นโดยภาพรวมแล้วโดยเห็นว่าคนพัฒนาแน่นอน". (เกื้อพุทธ ชินธโร, 15 สิงหาคม 2548)

ภาพ 14 แสดงแผนภูมิบทเรียนชุมชนเกี่ยวกับการพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ

ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติเรื่องศีลและทาน เป็นการกำจัดกิเลส ด้วยการผ่านการทดสอบทางด้านการค้า เป็นรูปอีกแบบหนึ่งของการทดสอบฝึกฝนขัดเกลาเรื่องศีลอย่างเป็นรูปธรรมและท้ายที่สุดจะทำให้ตนเองขจัดกิเลสได้

2. ทางด้านสังคม

ชุมชนได้นำแนวคิด วิธีการทางศาสนามาตีความหมายและใช้เครื่องมือชี้้นำในการดำเนินชีวิตผลการศึกษาพบว่า ชุมชนได้นำศีลมาวางรากฐานเพื่อกำกับคน ซึ่งเป็นแรงเกาะเกี่ยวก่อให้เกิดเป็นความสัมพันธ์ของคนในชุมชน กลายเป็นความรัก ความสามัคคี ความเอื้ออาทรต่อกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สะท้อนให้เห็นว่าชุมชนได้รู้พินคุณค่าในการอยู่ร่วมกันของสังคมไทยในอดีต ซึ่งเป็นสิ่งที่ทวนกับกระแสตามแนวคิดตะวันตก ณ ปัจจุบันนี้ ดังคำบอกเล่าของลำพันซึ่งเป็นคนวัด กล่าวว่า "เราอยู่กันเหมือนพี่เหมือนน้อง รักเหมือนลูกเหมือนหลานเหมือนญาติตายาย เขาดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีเลย จนกระทั่งวันตาย ไม่ว่าเราต้องเสียเงินเป็นแสน ก็ไม่สำคัญ" (ลำพัน สนวนสุข, 14 สิงหาคม 2548) และเมื่อพิจารณาจากคำบอกเล่าของบ้านเย็นซึ่งเป็นรองคณะกรรมการชุมชน กล่าวว่า "ความอบอุ่นก็เพิ่มขึ้นเพิ่มขึ้นมันสบายมันเหมือนสายเลือดเดียวกัน สายญาติธรรมนี้ มันเหมือนแต่ว่าลึกซึ้งกว่ากันมันอบอุ่น มันเข้ากันพูดอะไรมันก็ลงกันได้" (บ้านเย็น เพชรนาชม, 15 สิงหาคม 2548)

การพัฒนาคุณค่าได้ขยายออกสู่สังคมภายนอกผลการศึกษพบอีกว่า การทำกิจกรรมไร้สารพิษ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ชุมชนได้ก่อตั้งและทดลอง ปรับปรุง จนเกิดความชำนาญและได้ขยายสู่สังคมภายนอก เพื่อนำไปถอดเป็นบทเรียน ประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของตนเองที่เป็นอยู่ ซึ่งชุมชนถือได้ว่าเป็นช่วยเหลือสังคมและเป็นบททดสอบการขัดเกลาทางศีลอีกรูปแบบหนึ่ง ดังคำกล่าวของสายยนต์ซึ่งเป็นหัวหน้าฐานงาน กล่าวว่

“ที่นี่เราเปิดอบรม แล้วก็ทางสวนกลางเค้าให้โอกาสเราเปิดอบรมชาวบ้าน อกส. นี้และติดต่อกันอยู่สามปี ที่นี่ชาวบ้านเค้าก็รู้ ก็อีกอย่างคนที่มาสามคนสี่คนพักกับเราวันสองวันเค้าก็อยากมาศึกษา เราก็ให้วิชาเค้าไป ที่นี่คนก็เป็นกันหมด แต่ทางเราไม่ถือว่าเป็นปัญหา ทางเราก็อไม่ว่ากัน เราไม่ติดใจอะไรเลย เพราะว่าเรามีใจที่จะให้ตรงนี้อยู่แล้ว ที่นี่เมื่อทางชาวบ้าน จะว่าอุปสรรคก็ไม่ใช่ เราเปิดอยู่แล้ว พอชาวบ้านรู้แล้วทุกวันนี้หิ้วเชื้อขายได้เพราะเค้าทำเป็นแต่ที่ผลิตเป็นเต็ม ๆ ที่ใช้ได้เลยก็ขายลดมากเลย ขายได้ไม่เหมือนเดิม ลดต่ำมากเลยคะ ถ้าพูดเป็นเปอร์เซ็นต์มากเลย เราก็ภูมิใจนะที่ให้เค้าเราก็ไม่ได้ติดใจ ที่นี่เราก็หาอย่างอื่นไปอีก อะไรอย่างนี้ก็ทำอาชีพอื่นไป เราถือว่าเราก็ทำแค่พอกินพอใช้ ถ้ามันเหลือหน่อยนะถึงจะสังคมช่วยเค้าไป” (สายยนต์ เพชรนำชม, 14 สิงหาคม 2548)

ภาพ 15 แสดงแผนภูมิบทเรียนชุมชนเกี่ยวกับการพึ่งตนเองทางด้านสังคม

ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าการใช้ศิลปะมากำกับคนเพื่อให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นการรื้อฟื้นคุณค่าการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสังคมไทยในอดีต และที่สำคัญเช่นกัน คือ การแพร่ขยายคุณค่านี้ออกไปสู่สังคมภายนอก เพื่อนำไปประยุกต์ปรับใช้กับตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นบททดสอบให้ตนเองได้ขัดเกลากิเลสอีกรูปแบบหนึ่ง

ปัญหาและแนวทางการแก้ไข

การตีความหมายพระพุทธศาสนาที่มีแนวทางแตกต่างไปจากชุมชนโดยทั่วไป จึงต้องมีการทดสอบ พบทั้งปัญหาและหาทางแก้ไข กล่าวได้ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาแรงงานไม่เพียงพอ

การสร้างฐานงานต่าง ๆ ขึ้นมาในชุมชนนั้น ซึ่งอาศัยแรงงานเป็นหน่วยการผลิตเป็นหลัก ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาแรงงานไม่เพียงพอเนื่องจากคนที่จะเข้ามาในชุมชน ต้องรับเงื่อนไขของชุมชนได้ คือ การถือศีล 5 และปฏิบัติตามศีล 5 เป็นอย่างต่ำ ขณะเดียวกันการเข้ามาอยู่ในชุมชนจะต้องทำงานซึ่งไม่เน้นค่าตอบแทนเป็นหลัก แต่ชุมชนจะจัดสรรให้เพียงพอเพื่อตอบสนองเพียงเพื่อปัจจัย 4 หรือไม่มากเกินไปกว่าความจำเป็นที่ใช้สำหรับการดำเนินชีวิต กลายเป็นอุปสรรคในการเข้ามาอยู่ในชุมชน ทำให้มีแรงงานไม่เพียงพอที่จะดำเนินการได้อย่างคล่องตัว ดังคำบอกเล่าของอนงค์ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะกรรมการชุมชน กล่าวว่า “ปัญหาที่ทำงานคือคนน้อย ทำงานไม่ได้เงิน พอบางทีค่าส่งของมามากเราทำไม่ทัน” (อนงค์ คชสารทอง, 15 สิงหาคม 2548) และเมื่อพิจารณาจากคำบอกเล่าของเกื้อพุทธซึ่งเป็นสมณะหัวหน้าชุมชน กล่าวว่า “บุคลากร ไม่พอมันก็มีบ้าง ทางชุมชนของเราจะมีข้อแม้บางส่วนต้องถือศีล 5 เป็นญาติธรรม ละอบายมุขนะ มันก็จะมีปัญหาตรงนี้” (เกื้อพุทธ ชินธโร, 15 สิงหาคม 2548)

ชุมชนมีแนวทางการแก้ไขปัญหา ผลการศึกษาพบว่า ญาติธรรมที่ไม่ได้เข้ามาอยู่ในชุมชน แต่มีจิตศรัทธาในแนวทางการดำเนินชีวิตแบบชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทางชุมชนได้ขอความช่วยเหลือ ด้วยการให้นำร่างกายมาช่วยกันดำเนินกิจการของชุมชนเป็นครั้งคราว ดังคำบอกเล่าของอนงค์ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะกรรมการชุมชน กล่าวว่า “อย่างวันพระนี่เขามาทำบุญกันเราก็ขอหรือประกาศขอให้มาช่วยตรงนี้หรือบางทีฐานงานชาวชุมชนคนที่ไม่รับฐานงานเขาก็จะมาช่วยอยู่ บางทีผู้เฒ่าผู้แก่เขาก็จะมาช่วยอยู่” (อนงค์ คชสารทอง, 15 สิงหาคม 2548) และเมื่อพิจารณาจากคำบอกเล่าของเกื้อพุทธซึ่งเป็นสมณะหัวหน้าชุมชน กล่าวว่า “เราก็พยายามขอความช่วยเหลือจากญาติธรรมกันบ้างนะมันก็พอเป็นไปอยู่ระดับหนึ่ง เขามาด้วยความศรัทธา” (เกื้อพุทธ ชินธโร, 15 สิงหาคม 2548)

ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าชุมชนได้สร้างกฎ ระเบียบซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จะเข้ามาในชุมชน และเมื่อเข้ามาอยู่ในชุมชนแล้วนั้น ได้ทำงานที่ไม่เน้นผลตอบแทนเป็นหลัก ซึ่งเป็นผลทำให้คนที่ จะเข้ามาในชุมชนนั้นไม่มากพอที่จะดำเนินการได้อย่างคล่องตัว ซึ่งทางชุมชนแก้ไข คือ ขอแรงจาก ผู้ที่มีจิตศรัทธาในชุมชนมาช่วยดำเนินกิจการเป็นครั้งคราว

2. ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลในชุมชน

คนที่เข้ามาอยู่ในชุมชน ทุ่มเททำงานอย่างหนักผลการศึกษพบว่า ซึ่งพบว่าในการดำเนินทางด้านอาชีพ การค้าและอื่น ๆ ที่เป็นเศรษฐกิจซึ่งขาดการคิด พิจารณา และปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วม ทำให้เกิดความเคลือบแคลงใจ ประทุกกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคล ดังคำบอกเล่าของสายยนต์ซึ่งเป็นหัวหน้าฐานงาน กล่าวว่า “พูดถึงได้มาอยู่อย่างนี้ต้องใช้ความอดทนมากที่สุดเลย เรามาอยู่ด้วยกัน มันหลายอย่าง หลายจริต หลายนิสัย พูดง่าย ๆ ถึงเราจะรู้ธรรมมะแต่มาอยู่ในนี้ คนเรามันก็ไม่เหมือนกันมันก็ไม่ใช่ จิตใจไม่เหมือนกัน ต่างนิสัย ต่างความคิด ความคิดของเราไม่เหมือนกัน อันนี้สำคัญ แบบว่าหนูคิดอย่างหนึ่ง ป้าคิดอย่างหนึ่ง ใ้หนูจะเอาอย่างนั้น ป้าจะเอาอย่างนี้ มันก็เหมือนกันว่าขัดแย้ง มันก็มีบ้าง” (สายยนต์ เพชรนำชม, 14 สิงหาคม 2548) และเมื่อพิจารณาจากคำบอกเล่าของเกื้อพุทธซึ่งเป็นสมณะหัวหน้าชุมชน กล่าวว่า “ปัญหาทุกฐานงานชุมชนทุกชุมชนมันก็มีปัญหาทั้งนั้นแหละ แม้พระพุทธรเจ้ามาเกิดยังมีปัญหาเลย เราก็มีปัญหาเรื่องจิต แต่ถึงกลับตบตีกันยังไม่มี อาจความเห็นไม่ตรงกันก็มีบาง ตาตาตาแดงอะไรพวกนี้” (เกื้อพุทธ ชินธโร, 15 สิงหาคม 2548)

ชุมชนมีแนวทางการแก้ไขปัญหา ผลการศึกษาพบว่า การใช้บุคคลที่ในชุมชนนั้นนับถือ ศรัทธา มาไกล่เกลี่ย สั่งสอนขัดเกลาคิดใจให้สงบ รู้จักให้อภัยผู้อื่น ฝึกฝนให้เกิดการเรียนรู้ในการอยู่รวมกันชุมชนนั้น เพื่อเกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ดังคำบอกเล่าของสายยนต์ซึ่งเป็นหัวหน้าฐานงาน กล่าวว่า “เราก็เลยให้อภัยกัน ไม่ติดใจตรงนี้แหละ ตีกันได้แล้วไปเป็นไรกันแล้วคะ ถือว่าแกก็มาดี ฉันทก็มีดีแต่ว่าความคิดเราไม่ตรงกัน เราก็ให้อภัยกันเหอะ มันก็ไม่มีอะไรเท่าไรมันไม่มีอะไรรุนแรงหรอก” (สายยนต์ เพชรนำชม, 14 สิงหาคม 2548) และเมื่อพิจารณาจากคำบอกเล่าของเกื้อพุทธซึ่งเป็นสมณะหัวหน้าชุมชน กล่าวว่า “คือเราจะมีสถานภาพนักบวชที่ปรึกษาทางด้านจิต” (เกื้อพุทธ ชินธโร, 15 สิงหาคม 2548)

ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลนั้นเกิดจากขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน จึงทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลในชุมชน ซึ่งทางชุมชนได้มีแนวทางการแก้ไข คือ นำบุคคลที่คนในชุมชนนับถือมาไกล่เกลี่ยเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์

การเผยแพร่แนวคิดชุมชนคนมีศีลกับการพึ่งตนเอง

ความสำเร็จของชุมชนที่เห็นเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต คือ การใช้ศีลมากำกับวิถีชีวิตของบุคคล และสื่อออกมาเป็นเอกลักษณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะการทำกิจกรรมแบบไร้สารพิษที่ทดลองเรียนรู้ ปรับปรุงและดำเนินการมากกว่า 20 ปี ด้วยการสื่อความหมายและเผยแพร่อัตลักษณ์ผ่านการอธิบายหลักการ แนวคิด วิธีการปฏิบัติและเทคนิคต่าง ๆ กล่าวได้ดังต่อไปนี้

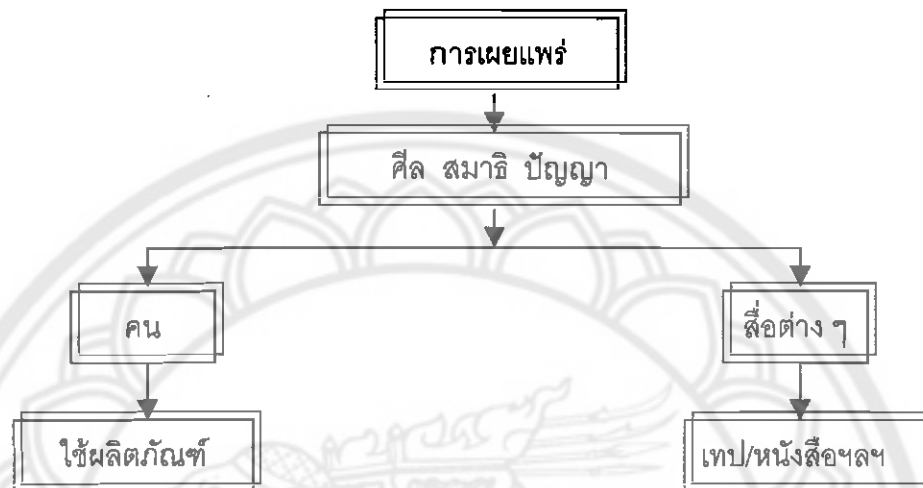
ผลการศึกษาพบว่า เมื่อชุมชนได้สร้างผลผลิตอย่างเพียงพอแล้วก็ขยายกิจการสู่การจำหน่ายสินค้าภายนอกสังคม เมื่อผู้บริโภคได้ทดลองใช้สินค้าแล้วเห็นผลว่าดี จึงได้บอกกล่าวให้กับคนอื่น ๆ ได้รับรู้ อีกส่วนหนึ่งพบว่า เกิดจากการขยายแนวคิดด้วยวิธีการเปิดอบรมให้กับบุคคลต่าง ๆ ที่สนใจเพื่อนำความรู้กลับไปประยุกต์ใช้ บอกกล่าวต่อ ๆ กันไป ดังคำบอกเล่าของเกื้อพุทธซึ่งเป็นสมณะหัวหน้าชุมชน กล่าวว่า “อย่างฐานสมุนไพรมันนี่จากการที่ชุมชนเอามาใช้แล้วเกิดผลดีก็ขยายปากต่อปากกัน ทีนี้เขาก็เข้ามาสัมผัส สัมพันธ์เอามาใช้ เมื่อความต้องการมากขึ้น ผลผลิตมันก็ขยายไปตามอัตราผู้บริโภค ในส่วนตรงนี้ก็มียุ โนแ่งความรู้ก็เช่นมีคนมาดูงานกลุ่มนั้นกลุ่มนี้ ก็เป็นการเผยแพร่อย่างหนึ่งในรูปแบบของการดูงานหรือการฝึกอบรมเราก็ไม่ได้หวังวิชา” (เกื้อพุทธ ชินธโร, 15 สิงหาคม 2548)

นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบอีกว่า สื่อต่าง ๆ เช่น สิ่งพิมพ์ เทปบันทึกเสียง และวิดีโอ หนังสือต่าง ๆ ที่แนะนำเกี่ยวกับเทคนิคการทำกิจกรรมสารพิษ การทำน้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ ธรรมชาติ การปฏิวัติผืนดิน การทำนาธรรมชาติ แนะนำชีวิตของเกษตรกรที่ทำกิจกรรมธรรมชาติ ประสบผลสำเร็จ และเอกสารการฝึกอบรมเกษตรกร หรือหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น ดังคำบอกเล่าของลำพันซึ่งเป็นคนวัด กล่าวว่า “การเผยแพร่เขาก็มีเป็นเทปของพ่อท่านเทศน์ หนังสือมากที่สุด มีสารอศิก ดอกบัวน้อยเป็นตำราทำการเกษตร ปุ๋ยหมักปุ๋ยคอก มีทุกอย่างเลยสะที่ร้านใจฟ้าจะแจกให้ได้เลย” (ลำพัน สอนสุข, 14 สิงหาคม 2548) และเมื่อพิจารณาจากคำบอกเล่าของวัชระซึ่งเป็นรองหัวหน้าเด็กนักเรียนในชุมชน กล่าวว่า “การเผยแพร่มีหนังสือดอกบัวน้อย มีหนังสืออะไรอีกหลายอย่างมีหนังสือดอกหญ้า สารอศิกพิมพ์แจกให้ แล้วก็แจกฟรีด้วยไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายอะไร” (วัชระ ทัดศรี, 15 สิงหาคม 2548)

เนื้อหาสำหรับสื่อวีดิทัศน์ส่วนใหญ่จะเป็นการบรรยายหรือการอธิบายเกี่ยวกับการเกษตรยั่งยืนหรือไม่ก็เป็นวีดิทัศน์ที่นำเสนอชีวิตของเกษตรกรที่ทำการกิจกรรมธรรมชาติประสบผลสำเร็จ หนังสือธรรมะต่าง ๆ ที่ชุมชนได้มุ่งเผยแพร่ไปนั้นไม่ได้มุ่งเอากำไร ให้แจกเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้เกิดการกระจายอย่างรวดเร็ว

เนื้อหาส่วนใหญ่ของการเผยแพร่ในส่วนใหญ่ว่าจะแทรกหลักกรรมคำสั่งสอนเข้าไปด้วยเสมอ ทั้งแนวคิดเกี่ยวกับศีล การพึ่งตนเอง การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เหมือนจะเป็นการตอกย้ำความหมายและคุณค่าของกสิกรรมไร้สารพิษ

ภาพ 16 แสดงแผนภูมิการเผยแพร่แนวคิดชุมชนคนมีศีลกับการพึ่งตนเอง

ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่าการสร้างสินค้าที่มีคุณภาพขยายสู่สังคมภายนอกทำให้เกิดการบอกเล่าต่อ ๆ กันไป อีกด้านหนึ่ง คือ การทำสื่อต่างๆ ที่ชุมชนสร้างขึ้นมาเอง

สังเคราะห์ผลการศึกษา

สังเคราะห์ผลการศึกษากลับถึงการพิจารณาการนำหลักศาสนามาควบคุมเงื่อนไขหรือมีปัจจัยอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการก้าวสู่เศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง เพื่อถอดเป็นบทเรียนให้กับชุมชนและสังคมอื่นๆ ต่อไป

การนำหลักศาสนามาควบคุมเงื่อนไขหรือปัจจัยในกระบวนการก้าวสู่เศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองของชุมชนศาสนาสือโคก แบ่งประเด็นดังต่อไปนี้

1. ทางด้านสิ่งแวดล้อม/ทางด้านบุคคล/ทางด้านเทคโนโลยี
2. การสนองความต้องการปัจจัยพื้นฐาน
3. การช่วยเหลือซึ่งกันเพื่อต่อยอดสถานการณ์ของชุมชน
4. มีอิสระในการบริหารจัดการ

1. ทางด้านสิ่งแวดล้อม/ทางด้านบุคคล/ทางด้านเทคโนโลยี

ทางด้านสิ่งแวดล้อมผลการศึกษาพบว่า ชุมชนนั้นมีแนวทางการปฏิบัติตามที่เน้นให้สมาชิกทุกคนใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยนำทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพราะเห็นว่าเป็นการประหยัดซึ่งเกี่ยวข้องกับการหวงใยรักษาสิ่งแวดล้อมคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ด้วยการจัดตั้งฐานงานต่าง ๆ ขึ้นมา เพื่อลดการทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น ฐานงานปุ๋ยสะอาด เพื่อทำการกำจัดขยะ เศษอาหารที่โรงครัวผลิต

ทางด้านบุคคลผลการศึกษาพบว่า บุคคลที่เข้ามาอยู่ในชุมชนส่วนใหญ่นั้นเป็นผลเนื่องมาจากแรงบีบบังคับทางด้านเศรษฐกิจ และทางด้านสังคม ทำให้ดิ้นรนเพื่อแสวงหาแนวทางออก และได้เลือกชุมชนศาลือโคก เนื่องจากมีความเชื่อ ความศรัทธาว่าชุมชนจะสามารถแก้ไข ปัญหาและสามารถพัฒนาตนเองได้ จากความเชื่อ ความศรัทธาดังกล่าวส่งผลทำให้เกิดเป็นแรงผลักดันทำให้บุคคลช่วยกันทั้งกำลังใจ กำลังกาย กำลังสมอง และกำลังทรัพย์หรือสิ่งของต่าง ๆ จะนำมาช่วยเหลือชุมชน ดังนั้นหากอนาคตความเชื่อและความศรัทธาดังกล่าวถูกสิ้นคลอนอาจจะทำให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนได้ดังที่มหาตมะ คานธีที่กล่าว เรื่องกฎการใช้แรงงานเพื่อการผลิต เพื่อการบริโภค กล่าวคือ รวมจิตวิญญาณและแรงกายเข้าด้วยกันจะทำให้มนุษย์มีการเปลี่ยนแปลง ต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของตนเองมาเป็นการต่อสู้เพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2541 หน้า 186)

ทางด้านเทคโนโลยีผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ชุมชนนั้นมีเทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อนมากนัก สามารถควบคุมดูแลได้สะดวก อีกทั้งต้นทุนการผลิตไม่สูงนัก ยกตัวอย่างจากการกลั่นกรรมไร่สารพิษนั้นจะมีเครื่องจักรกลไม่มากคือรถไถ ซึ่งการผลิตโดยทั่วไปจะใช้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากขึ้น เป้าหมาย คือ การแสวงหาผลกำไรสูงสุด แต่ชุมชนมิได้เป็นเช่นนั้น คือ เป้าหมายเพื่อต้องการบริโภคในชุมชนก่อนที่เหลือก็แจกจ่ายและจำหน่ายเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนอีกช่องทางหนึ่งดังที่มหาตมะ คานธี ที่กล่าวว่า หากมนุษย์ตอบสนองความต้องการของตนเองอย่างไร้ขีดจำกัด จะทำให้ระบบเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเติบโตอย่างไร้ขีดจำกัดโดยใช้ฐานทรัพยากรธรรมชาติมาสนองความต้องการ ทำให้เกิดความหายนะแก่มนุษยชาติ ดังนั้นสิ่งที่จะทำให้มนุษย์มีความพึงพอใจและความสุขอย่างแท้จริงได้นั้น จะต้องรู้จักเพียงพอ รู้จักพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่จะเป็นที่มาของความสุขอย่างแท้จริงของมนุษย์ (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2541 หน้า 184)

2. การสนองความต้องการปัจจัยพื้นฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีหลักการที่สำคัญ คือ การสร้างผลผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานปัจจัยสี่ของมนุษย์ได้แก่ อาหารให้กิน อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่ให้เห็นว่าเป็นการพยายามลด ละ เลิก จากการบริโภคที่ไร้สาระเกินความจำเป็นต่อชีวิต อย่างไรก็ตามนอกเหนือจากการการสนองความต้องการปัจจัยสี่แล้วนั้น ชุมชนยังจัดให้มีคำปรึกษาพยาบาลและให้มีการศึกษาที่ทำให้เห็นถึงการสืบสานและคาดหวังเป็นกำลังคนที่สำคัญในอนาคตของชุมชนตามหลักพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ที่กล่าวว่า เงื่อนไขของการพึ่งตนเองคือจะต้องมีกินมีใช้มีปัจจัยสี่เพียงพอสมควรกับอัตภาพ จะทำให้คนดำรงชีวิตอยู่ได้ (ปิยบุตร หล่อไกรเลิศ; 2546. หน้า 33)

3. การช่วยเหลือซึ่งกันเพื่อต่อยอดคุณธรรมของชุมชน

ผลการศึกษา พบว่า การใช้ระบบสาธารณะโภคี อันหมายถึง การอยู่การกินใช้ร่วมกัน ทำให้เกิดการเอื้อเพื่อเอื้อแก่กัน โดยไม่จำกัดเฉพาะบุคคลในครอบครัวหรือญาติมิตรของตนเอง เท่านั้น แต่ชุมชนจะใช้สายความเป็นญาติธรรมรวมกัน อย่างไรก็ตามถ้ากล่าวในแง่ของการคัดเลือกบุคคลที่เข้ามาอยู่ในชุมชนก่อนนั้น เป็นผลดีในแง่ของการสร้างประสิทธิภาพอีกด้วย

เมื่อมาอยู่ในชุมชนที่มีวิถีชีวิตอยู่รวมกันในชุมชน ทำให้ถูกปลูกฝังตามแนวคิดความเชื่อ คุณธรรมของชุมชน ซึ่งจะถูกผสมผสานให้กลมกลืนกับวิถีชีวิตประจำวัน ตามกฎระเบียบที่ชุมชนได้จัดตั้งขึ้นมาเป็นการติดตามประเมินผลด้วยตัวเองโดยปริยาย อีกทั้งการประเมินผลจากผู้คนที่อยู่ในชุมชน ถึงแม้ว่าจะไม่ปฏิบัติไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ แต่สมาชิกทุกคนก็พยายามปรับปรุงให้เกิดการพัฒนาขึ้นตามลำดับ เป็นการต่อยอดคุณธรรมให้เห็นการเกาะเกี่ยวบุคคลที่อยู่รวมกันในชุมชนดังที่มหาตมะ คานธี กล่าวว่า การทำงานจะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันเพื่อทำให้งานประสบผลสำเร็จขึ้นมาได้ (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2541 หน้า 187)

4. มีอิสระในการบริหารจัดการ

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนได้แสดงให้เห็นว่าชุมชนมีอิสระในการปกครองตนเอง เริ่มตั้งแต่มีอิสระตั้งแต่การวางกฎ ระเบียบแบบแผนของชุมชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชน คือ เริ่มมีการบริหารจัดการด้านแรงงาน แบ่งสัดส่วนของพื้นที่ทำการผลิต สร้างกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

เมื่อชุมชนสร้างผลผลิตขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกแล้วนั้น ชุมชนได้ขยายกิจการก็เข้าสู่ระบบการค้ากับสังคมภายนอกชุมชน ซึ่งทางชุมชนกำหนดราคากันเองโดยใช้ระบบเศรษฐกิจแบบบุญนิยม ได้แก่ ขายสินค้าต่ำกว่าท้องตลาด เท่าทุน ขายต่ำกว่าราคาแจกฟรี แสดงให้เห็นว่าเป็นการไม่เอาเปรียบสังคมภายนอก ทำให้เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ส่งผลให้กิจการของชุมชนพัฒนาอยู่รอดได้ดังที่มหาตมะ คานธี กล่าวว่าหมู่บ้านจะต้องมีการปกครองกันเอง เพิ่มพูนความความเชื่อมั่นในศักดิ์ศรีและพลังอำนาจของชาวชนบทให้สามารถพึ่งตนเองได้ (จักรทิพย์ นาคสุภา, 2541 หน้า 186)

สรุป กระบวนการก้าวสู่ความเป็นชุมชนเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองของศาลือโคก

1. ฐานการดำรงชีวิตก่อนที่จะเข้ามาอยู่ในชุมชน

สาเหตุที่เข้ามาอยู่ในชุมชนผลการศึกษา พบว่า คนที่จะเข้ามาอยู่ในชุมชนนั้นมี 2 สาเหตุ สาเหตุแรก คือ ความศรัทธาที่ถูกผู้ปกครองกล่อมเกลาด้วยวิธีการพาบุตรหลานของตนเองไปร่วมทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาจนเกิดเป็นความชอบ ความศรัทธา สาเหตุที่สองคือ ได้เห็นแบบอย่างการกระทำของคนในชุมชน ทำให้เกิดเป็นความศรัทธาอยากจะทำปฏิบัติตาม นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบอีกว่า เกิดจากปัญหาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือการทำงานอยู่รวมกันในสังคมจึงต้องมีการแสดงความคิดเห็น เมื่อความคิดเห็นไม่ตรงกันทำให้เกิดเป็นความขัดแย้ง จึงแสวงหาแนวทางออกในการดำเนินชีวิตรูปแบบใหม่และปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่ผลิตไม่เพียงพอทำให้ต้องดิ้นรนหาที่พึ่งพิง และได้เลือกชุมชนศาลือโคก เพราะเชื่อว่าจะทำให้ตนเองและครอบครัวมีกินมีใช้ได้อย่างมั่นคง

แรงจูงใจที่เข้ามาอยู่ในชุมชนผลการศึกษาพบว่า แบ่งได้ 3 ลักษณะด้วยกัน ลักษณะแรกเกิดจากเห็นแบบอย่าง คือ การดำเนินชีวิตด้วยการนำศีลมาเป็นแนวทางปฏิบัติตามกระบวนการเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง คนเข้ามาอยู่ในชุมชนเกิดการพัฒนาขึ้น ตนเองจึงอยากจะทำเข้ามาในชุมชนเพื่อที่จะทำให้ตนเองพัฒนาขึ้นตามแบบอย่าง ลักษณะที่สองแรงจูงใจเกิดบุคคลชักจูง คือ ญาติธรรม ญาติพี่น้อง เพื่อร่วมงาน ชักจูงให้เข้าอยู่ในชุมชน ลักษณะท้ายสุดเกิดจากการเผยแพร่ทางสื่อ คือ การตีพิมพ์วิทยากร วิจารณ์โสภณในด้านลบจึงได้ทดลอง พิสูจน์

2. กระบวนการหล่อหลอมเปลี่ยนความคิดคนในชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า การนำหลักธรรมอริยมรรคองค์ 8 มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งพบว่าได้แบ่งกระบวนการหล่อหลอมเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นแรก คือ การทดสอบบุคคลที่จะเข้ามาอยู่ในชุมชนเพื่อเป็นการคัดกรองคนที่มีคุณภาพ ขั้นที่สอง คือ การขัดเกลาคนที่เข้ามาอยู่ในชุมชนเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ ปลุกจิตสำนึก สร้างความเชื่อ สุดท้าย คือ ขั้นการพัฒนา โดยการนำความรู้และภูมิปัญญาของคนในชุมชนมาแลกเปลี่ยน สอนให้เด็กเกิดการผสมผสานกับความรู้ทางทฤษฎีตกผลึกกลายเป็นความรู้ของชุมชน

3. แนวทางการปฏิบัติตามกระบวนการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่ทำให้เกิดกระบวนการเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองของชุมชนนั้นพบว่า 2 ปัจจัยด้วยกัน ปัจจัยแรก คือ พื้นที่ พบว่า ชุมชนมีพื้นที่เป็นการถือครองเป็นกรรมสิทธิ์ของชุมชนเอง ซึ่งได้แบ่งพื้นที่ออกเป็นสวน ๆ เช่น นำมาสร้างศาลาส่วนกลางเพื่อใช้สำหรับการแสดงธรรม ทำการเกษตรกรรม สร้างเป็นที่อยู่อาศัยเป็นต้น ปัจจัยที่สอง คือ คน พบว่า คนที่เข้ามาอยู่ในชุมชนได้ช่วยเหลือชุมชนทั้งกำลังใจ กำลังกาย และกำลังสมอง กำลังทรัพย์ มีเป้าหมายเพื่อให้ตนเองและชุมชนได้พัฒนา

กระบวนการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองผลการศึกษาพบว่า แบ่งได้เป็น 6 ด้านด้วยกัน หนึ่งด้านการผลิต คือ การผลิตของชุมชนนั้นมีอยู่ 2 รูปแบบด้วยกัน คือ การทำกิจกรรมเช่น การทำนา ทำไร่ ทำโรงเห็ด เป็นต้น ผลิตเพื่อเป็นอาหารตอบสนองความต้องการบริโภคของชุมชนเป็นหลัก ซึ่งจะต้องอาศัยเครื่องไถนาเพื่อปรับเข้ากับเงื่อนไขสภาพแวดล้อมของชุมชน ประการที่สอง คือ การแปรรูป เช่น แยมพุด ฝรั่ง ข้าว แปรรูปอาหาร ซึ่งแบ่งผลผลิตออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ เพื่อใช้ในชุมชนเองและเพื่อการจำหน่ายออกสู่สังคมภายนอก ประการที่สาม คือ การบริโภคเพียงเพื่อสนองความต้องการปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย ประการที่สี่ คือ การจำหน่ายแบ่งได้ 3 รูปแบบ คือ ร้านใจฟ้า สหกรณ์บุญนิยมและตลาดนัด. ซึ่งมีคิดราคาการจำหน่ายด้วยระบบบุญนิยม ได้แก่ ขายสินค้าต่ำกว่าท้องตลาด เท่าทุน ขายต่ำกว่าราคา แจกฟรี ประการที่ห้า คือ จัดสวัสดิการให้สมาชิกในชุมชน เช่น การศึกษาให้ฟรี ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล เป็นต้น ประการสุดท้ายเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งแบ่งได้ 2 ส่วนด้วยกัน คือ ส่วนแรก คือ รายรับ ซึ่งมีแหล่งที่มาจากการจำหน่ายสินค้า การเปิดอบรม การบริจาค การสนับสนุนของภาครัฐ ซึ่งจะนำเงินทั้งหมดมารวมไว้ที่ส่วนกลาง ส่วนที่สอง คือ รายจ่าย แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ รายจ่ายส่วนรวมเช่นฐานงานต่าง ๆ ค่าไฟฟ้า สองรายจ่ายส่วนตัว เช่น ค่ารักษาพยาบาล ของใช้ส่วนตัวสำหรับผู้หญิงและผู้ชาย

4. พัฒนาการที่เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิต

ผลการศึกษาพบว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตมีอยู่ 4 ด้านด้วยกัน ด้านแรก คือ ทางด้านจิตใจพบว่า คนที่เข้ามาอยู่ในชุมชนได้ผ่านกระบวนการขัดเกลา ฝึกฝน ผลที่ได้ คือ จิตใจสงบ ใจเย็นลง สามารถเรียนรู้ในการอยู่รวมกันกับผู้อื่นได้ ด้านที่สอง คือ ด้านร่างกาย พบว่า ความเชื่อ ความศรัทธาในแนวคำสอนส่งผลให้เกิดการปฏิบัติทำงานหนักอย่างเคร่งครัด เพื่อสร้างผลผลิตให้เพียงพอต่อการบริโภค และสร้างให้มีความมั่นคง ด้านที่สาม คือ ด้านสุขภาพ พบว่า การใช้ศีลมากำกับการผลิตแบบไร้สารพิษที่ห่วงใยถึงสิ่งแวดล้อม ทำให้ผู้บริโภค บริโภค อาหารปลอดสารพิษได้อย่างมีคุณประโยชน์ต่อร่างกาย ทำให้สุขภาพของผู้บริโภคสมบูรณ์แข็งแรง สุดท้าย คือ ด้านสติปัญญาพบว่า การใช้ศีลขัดเกลา ฝึกฝนด้วยวิธีการ คือ คนที่เข้ามาอยู่ใน ชุมชนนั้นมีความรู้และภูมิปัญญามาทำการผลิต ระหว่างการผลิตจึงเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และถ่ายทอดให้กับคนในชุมชน และนำความรู้ดังกล่าวมาผสมผสานกับทฤษฎี ทำให้เกิดพัฒนาตนเอง

5. บทเรียนของชุมชนเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง

ผลการศึกษาพบว่า บทเรียนของชุมชนเกี่ยวกับการพึ่งตนเองอยู่ 2 ด้านด้วยกัน ด้านแรก คือ ด้านเศรษฐกิจ พบว่า การใช้ศีลมากำกับคนเริ่มตั้งแต่ก่อนเข้ามาอยู่ในชุมชน เมื่อเข้ามาอยู่ในชุมชนช่วยกันผลิตเพื่อให้เกิดความพอเพียงและได้ขยายกิจการสู่การค้าออกสู่ สังคมภายนอก โดยไม่เน้นผลกำไรเห็นได้จากการคิดราคาการจำหน่ายสินค้าซึ่งใช้ระบบบุญนิยม ได้แก่ ขายสินค้าต่ำกว่าท้องตลาด เท่าทุน ขายต่ำกว่าราคา แจกฟรี ถือได้ว่าเป็นบททดสอบ การขัดเกลาตัวเองทางด้านศีลอีกทางหนึ่ง ด้านที่สองด้านสังคม พบว่า การใช้ศีลมากำกับคน ทำให้เกิดเป็นแรงเกาะเกี่ยวบุคคลเข้าด้วยกัน แสดงให้เห็นถึงการรื้อฟื้นคุณค่าการช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน และเปิดอบรมขยายคุณค่านี้ออกสู่สังคมภายนอกโดยไม่เน้นผลตอบแทนเป็นหลัก ถือได้ ว่าเป็นทดสอบได้อีกทางหนึ่งด้วย

6. ปัญหาและแนวทางการแก้ไข

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีปัญหา 2 ประการด้วยกัน ประการแรก คือ ปัญหาแรงงานไม่เพียงพอ พบว่า เนื่องจากชุมชนมีเงื่อนไขคือ จะต้องถือศีล 5 เป็นอย่างต่ำ และเมื่อเข้ามาอยู่ต้องทำงานที่ไม่เน้นค่าตอบแทนเป็นหลัก แต่ชุมชนจะให้เพียงพอตอบสนองความต้องการ พื้นฐานปัจจัยสี่หรือจัดให้ไม่มากไปกว่าการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ทำให้เป็นอุปสรรคในการเข้ามา อยู่ในชุมชน ชุมชนมีแนวทางการแก้ไขปัญหา พบว่า ญาติธรรมที่ไม่ได้เข้ามาอยู่ในชุมชน แต่มี จิตศรัทธาในแนวคำสอน จึงได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนอย่าง

ต่อเนื่อง ชุมชนได้จึงขอความช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้ให้มาช่วยดำเนินกิจการเป็นครั้งคราว ประการที่สองปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลในชุมชน พบว่า เกิดจากความเห็นไม่ตรงกัน ทำให้เกิดการสะสมเป็นความขัดแย้งระหว่าง ชุมชนมีแนวทางการแก้ไขปัญหา พบว่า การนำบุคคลที่คนในชุมชนศรัทธามาไกลเกลี่ย ชัดเกลาคิดใจให้รู้จักให้อภัยกัน เรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างมีส่วนร่วม

7. การเผยแพร่แนวคิดชุมชนคนมีศิลป์กับการพึ่งตนเอง

ผลการศึกษาพบว่า การเผยแพร่แนวคิดของชุมชนนั้นแบ่งเป็น 2 ส่วนด้วยกัน ส่วนแรก คือ คน พบว่า การขยายผลผลิตสู่การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ขยายสู่สังคมภายนอก เมื่อดำเนินการไปแล้วเกิดผลดี ได้บอกกล่าวให้คนอื่น ๆ ได้รับรู้ขณะเดียวกันชุมชนได้ขยายแนวคิดสู่สังคมภายนอกคือ การเปิดอบรมเพื่อให้บุคคลต่าง ๆ ได้นำแนวคิดและวิธีการนำกลับไปประยุกต์ใช้กับตนเอง เมื่อเกิดผลดีได้บอกเล่าต่อ ๆ กันไป ส่วนที่สองคือ สื่อ พบว่า ชุมชนสร้างสื่อขึ้นมาเพื่อเผยแพร่แนวคิด วิธีการ เทคนิคต่าง ๆ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องศิลป การทำการเกษตรแบบไร้สารพิษ

การนำหลักศาสนามาควบคุมเงื่อนไขหรือปัจจัยในกระบวนการก้าวสู่เศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองของชุมชนศาลือโคก

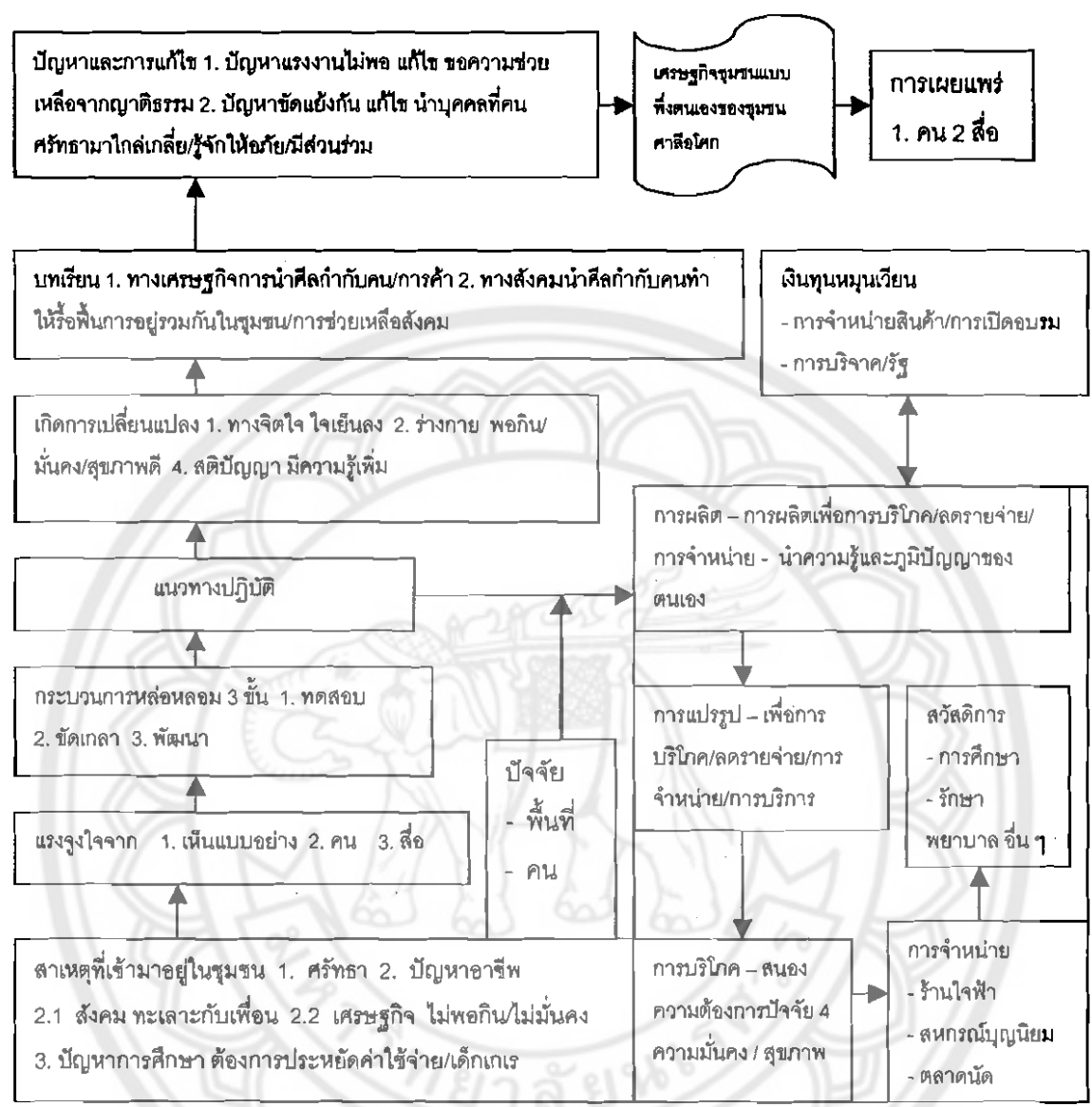
ชุมชนมีปัจจัยสำคัญมี 4 ประการ คือ ทางด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า การผลิตคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม / สองทางด้านบุคคล พบว่า การช่วยเหลือชุมชนทั้งกำลังใจ กำลังกาย กำลังสมอง และกำลังทรัพย์ / ทางด้านเทคโนโลยี พบว่า การใช้เทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อนไม่มาก เนื่องจากมีเป้าหมายเพื่อให้มีบริโภคเท่านั้น ประการที่สอง คือ การสนองความต้องการปัจจัยพื้นฐาน พบว่า ชุมชนได้สนองความต้องการพื้นฐานปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย นอกจากนี้แล้วการจัดสวัสดิการให้การศึกษาเล่าเรียนและคำรักษาพยาบาล เป็นต้น ประการที่สาม คือ การช่วยเหลือซึ่งกันเพื่อต่อยอดคุณธรรมของชุมชน พบว่า การคัดเลือกบุคคลที่เข้ามาอยู่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ เมื่อเข้ามาอยู่ในชุมชนได้ปฏิบัติตามคำสอนระบบสารธารณะโภคีทำให้เกิดเป็นแรงเกาะเกี่ยวคนในชุมชนรวมกันขึ้นมาเพื่อพัฒนาตัวเองและชุมชน อย่างไรก็ตามยังมีบางส่วนไม่สามารถปฏิบัติได้สมบูรณ์ แต่ก็พยายามปรับปรุงให้พัฒนา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการต่อยอดซึ่งกลายเป็นแรงเกาะเกี่ยวบุคคลให้อยู่ร่วมกัน ประการสุดท้ายชุมชนมีอิสระ

ในการบริหารจัดการ พบว่า การดำเนินกิจการต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่การสร้างกฎ การจัดสรรพื้นที่ในการสร้างผลิตที่จะให้เกิดความเพียงพอ เข้าสู่การค้าด้วยการกำหนดราคาของชุมชนเอง ซึ่งได้ใช้แนวคิดระบบบุญนิยมที่แสดงให้เห็นว่าไม่เอาเปรียบสังคมภายนอก

ดังนั้นจึงชี้ให้เห็นว่ากระบวนการก้าวสู่ความเป็นชุมชนเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองของชุมชนศีลวิศุค ด้วยการนำศีลมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง มีทั้งการผลิต การแปรรูป การจำหน่าย และสวัสดิการในชุมชน ทั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อสนองความต้องการพื้นฐานทางด้านปัจจัย 4 หรือไม่มากไปกว่าการดำรงชีวิตที่เรียบง่ายเป็นการสร้างความมั่นคงให้กับสมาชิกในชุมชนด้วยจึงทำให้ชุมชนอยู่รอดจนถึง ณ ปัจจุบันนี้

ภาพ 17 แสดงกระบวนการก้าวสู่ความเป็นชุมชนเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองของชุมชนศาลือโคก